

नेपाल राजपत्र

श्री ५ को सरकारद्वारा प्रकाशित

खण्ड ४१) काठमाडौं, मंसिर २० गते २०४८ साल (अतिरिक्ताङ्क ५५ (ग))

भाग ५

श्री ५ को सरकार

कानून, न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालयको सूचना

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकारको बीच २०४८ साल मंसिर २० गते तदनुसार ६ डिसेम्बर १९९१ मा भएको पारवहन सन्धि र सो सन्धिको प्रोटोकल तथा स्मृतिपत्र, व्यापार सन्धि र सो सन्धिको प्रोटोकल, अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण सहयोग सम्झौता र सो सन्धि सम्झौताहरूसँग सम्बन्धित आदान-प्रदानपत्रहरू समेतको नेपाली र अंग्रेजी भाषाको प्रामाणिक प्रतिहरू नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा १२ को प्रयोजनको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

आधिकारिकता मुद्रण ~~४२२~~ विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकार

बीच सम्पन्न
पारवहन सन्धि

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकार (यसपछि संविदाकारी पदाहरू पनि भनिएको) ले,
दुवै देशहरूका बीच रहिआएको मैत्री सम्बन्ध एवं सहयोगलाई कायम राख्न विकसित गर्न तथा दरिलो
पार्न जोडदार प्रेरित भएर,

भू-परिवेष्टित देशको रूपमा नेपाललाई आफ्नो अन्तर्राष्ट्रिय व्यापार प्रवर्द्धन गर्न समुद्र
भई आवागमनको आवश्यकता भएको मान्यता दिई,

आ-आफ्नो इलाकाबाट पारवहन यातायात सुविधाजनक बनाउने आवश्यकतालाई मान्यता दिई,

पारवहन सन्धि सम्पन्न गर्ने निश्चय गरेका छन्, तथा

यस प्रयोजनको निमित्त आ-आफ्नो सर्वाधिकार सम्पन्न अधिकारीको रूपमा निम्न लिखित
व्यक्तिहरूलाई नियुक्त गरेका छन्:

श्री गोपालमान श्रेष्ठ

वाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को सरकार नेपालको निमित्त

श्री पि. चिदम्बरम्

वाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारको निमित्त

जसले आ-आफ्नो अधिकार पत्र आदान-प्रदान गर्दा ठिक तथा विधिवत रूपमा पाएकोले देहाय
कमोजिम गर्न मन्जुर गरेका छन्:-

(२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

धारा - १

संविदाकारी पक्षहरूले पारवहन यातायातलाई आ-आफ्ना इलाका भएर पारस्परिक रूपले स्वीकृत मार्गहरू द्वारा पारवहनको स्वतन्त्रता प्रदान गर्ने छन् । जहाजको भण्डा, उत्पत्ति स्थान तथा प्रस्थान स्थल, प्रवेश, प्रस्थान, गन्तव्य स्थान र सामान तथा जहाजको स्वामित्वको आधारमा कुनै भेदभाव गरिने छैन ।

धारा - २

(क) प्रत्येक संविदाकारी पक्षलाई आफ्नो इलाकामा आफूद्वारा प्रदान गरिएको यस्तो स्वतन्त्रताले आफ्नो कुनै किसिमको जायज हितलाई कुनै प्रकारले उल्लंघन नगर्ने कुरामा सुनिश्चित गर्न सबै आवश्यक उपायहरू अवलम्बन गर्ने अधिकार हुनेछ ।

(ख) कुनै संविदाकारी पक्षलाई आफ्नो अनिवार्य सुरक्षाको हित संरक्षण गर्न आवश्यक कुनै उपायहरू अवलम्बन गर्न यस सन्धिले बाधा पु-याउने छैन ।

धारा - ३

"पारवहन यातायात" भन्ने पदवाक्यले साथ नल्याइएको भिटिगुण्टा लगायत एक संविदाकारी पक्षको इलाका भएर जाने मालसामानहरूको आवागमनलाई जनाउँछ जवकि त्यस्तो आवागमन कुनै एक पूर्ण यात्राको एक खण्ड हुन्छ र अर्को संविदाकारी पक्षको इलाकाबाट सुरु वा अन्त्य हुन्छ । यस्तो वस्तुहरूको वाहन स्थानान्तरण, गोदाममा राख्ने, अदतहरू फोड्ने, यस्तो वस्तुहरूको यातायातको किसिममा परिवर्तन गर्ने लगायत भेसिनरीका र अत्यधिक परिमाण वा भारयुक्त मालसामानहरू मिलाउने, छुटाउने, पूनः मिलाउने कामलाई यदि यातायातको सुविधाको लागि गरिएको रहेछ भने त्यस्तो मालसामानको आवागमनलाई पारवहन यातायातको परिभाषा बाहिर भएको मानिने छैन । यो धाराले कुनै संविदाकारी पक्षलाई आफ्नो इलाकामा मालसामान मिलाउने, छुटाउने, पूनः मिलाउने सम्बन्धि सुविधाहरू स्थायीरूपले स्थापना गर्न वा स्थापना गर्नको लागि अनुमति प्रदान गर्ने बाधित्व वहन गराएको छ भनि मानिने छैन ।

धारा - ४

यातायातको उचित दस्तुर र पारवहनको सम्बन्धमा गरिएको सेवा शुल्क बराबरको अरु दस्तुरहरू बाहेक, पारवहन यातायातलाई भन्सार महशुलहरू र सबै पारवहन कर वा अरु दस्तुरहरूबाट छुट हुनेछ ।

धारा - ४

संविदाकारी पक्षहरू पारवहन यातायातको सुविधाको लागि आपसी रूपमा स्वीकृत शर्तहरू र आफ्नो देशमा लागू भएको सम्बन्धित कानूनहरू र नियमहरूको अधिनमा रहि अगाडि चलान गर्नु भन्दा अगावै भंसारबाट छुटाउनुका लागि प्रतिक्षा गरिएको पारवहन यातायातलाई राख्नको निमित्त प्रवेश वा निस्कने स्थानहरूमा गोदाम घर वा शेड उपलब्ध गराउन मन्जुर गर्दछन ।

धारा - ६

पारवहन यातायात सम्बन्धि कार्यविधि यससंग संलग्न प्रोटोकलमा व्यवस्था गरिएर कमोजिम तथा आपसी मन्जुरीबाट हेर फेर भए कमोजिम हुने छ । तोकिएको कार्यविधि संग मेल नखाएमा यस्तो पारवहन यातायात निवारण गर्न सकिने ढिलाई अथवा नियन्त्रणको अधिनमा हुने छैन ।

धारा - ७

समुद्रको स्वतन्त्रताको उपभोग गर्न नेपालको भण्डा भएको व्यापारीक पानी जहाजहरूलाई भारतीय कानूनहरू र नियमहरूको अधिनमा रहि नौपरिवहन, वन्दरगाहमा प्रवेश गर्ने र निस्कने, वन्दरगाहको उपयोग र सहूलियतहरू प्रयोग गर्ने लगायत माल चढाउने र उतार्ने शुल्कहरू, करहरू र अन्य दस्तुहरूको सम्बन्धमा अन्य कुनै विदेशको जहाजलाई प्रदान गरिएको व्यवहार भन्दा कम सुविधा प्रदान गरिने छैन । तर यो धाराको व्यवस्थाहरू समुद्रतटिय व्यापारलाई लागु हुने छैन ।

धारा - ८

पूर्व व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि, कुनै संविदाकारी पक्षले निम्न लिखित प्रयोजनको निमित्त आवश्यक भएका उपायहरू वा वन्देजहरू चलाइ राख्न वा लगाउन सक्ने छ :-

- (क) जन-साधारणको नैतिकताको रक्षा गर्न,
- (ख) मानव, जीवजन्तु र वनस्पति जीवन रक्षा गर्न,
- (ग) राष्ट्रीय सम्पत्तिको सुरक्षा गर्न,
- (घ) सुन र चाँदीको वुलियनको पैठारी र निकासी सम्बन्धि कानूनहरूको कार्यान्वयनको सुरक्षा गर्न, र
- (ङ) परस्पर मन्जुर गरिएका कुनै अन्य हितहरूको सुरक्षा गर्न ।

धारा - ८

यस सन्धिको कुनै कुराले कुनै सविदाकारी पदालाई लागु भैरहेको वा लागु हुने कुनै खास वस्तु जस्तो नसालु तथा मनोहीनक पदार्थहरूको पारवहन, निकासी वा पैठारी सम्बन्धि आफु पक्का भएको अन्तरराष्ट्रिय महा-सन्धि वा औद्योगिक, साहित्यिक वा कलात्मक सम्पत्तिको उल्लंघन रोक्नको लागि वा भुटा चिन्ह, सम्पत्तिको भुटा सकेत वा अनुचित प्रतिस्पर्धाका अन्य तरिकाहरू सम्बन्धि सामान्य महासन्धि अनुसार कुनै उपाय अवलम्बन गर्न बाधा पु-ग्दाको मानिने छैन ।

धारा - १०

यो सन्धिको प्रभावकारी एवं सामान्यपूर्ण कायन्वियन सुचारु रूपमा गराउनको लागि सविदाकारी पदाहरूले नियमित रूपमा एक अर्कोसँग सरसल्लाह गर्ने छन् ।

धारा - ११

यो सन्धि वि. सं. मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १९८१ देखि लागु हुने छ र सात वर्षको अवधिको निमित्त बहाल रहने छ । परस्पर सहमतिद्वारा, परस्पर मन्जुरी गरिएका संसोधनहरूको अधिनमा रही एक पटकमा अर्को सात । सात (७।७) वर्षको अवधिको निमित्त नविकरण गर्न सकिनेछ । नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजी भाषाका दुई दुई प्रतिमा विक्रम सम्वत् मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १९८१ का दिन नयाँ दिल्लीमा हस्ताक्षर गरियो । सबै भाषाका प्रतिहरू समानरूपले प्रामाणिक छन् । शंका भएमा अंग्रेजी प्रति लागु हुने छ ।

(गोपालमान श्रेष्ठ)

बाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को सरकार, नेपालको निमित्त

(पि. चिदम्बरम्)

बाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारको निमित्त

नेपाल र भारत बीचको पारवहन सन्धिको
प्रोटोकल

१. धारा १ को सम्बन्धमा

१. प्रोटोकलको स्मृतिपत्रमा रहेको कार्यविधि अनुसार भारत भई नेपालमा आउने र नेपालबाट जाने पारवहनमा रहेका मालसामानहरू (खतरनाक पदार्थ बाहेक) सन्चय गर्नको लागि कलकत्ता बन्दरगाहको सन्चालकहरूद्वारा देहायका गोदामहरू, टहरा तथा खुला डाँडहरू अथवा त्यसको सट्टा त्यस्तै अरु कुनै गोदाम, टहरा वा खुला डाँडहरू उपलब्ध गराइनेछ ।

(क) बन्द स्थानहरू

"क" शिड किट्टरपुर डक

("क" एम्केस सहित)

शिड नं २५ किट्टरपुर

कलकत्ता जेटी शिड नं ८

- अन्दाजी ३,१३५ वर्गमिटर भएको

- पहिलो तल्लामा अन्दाजी ४,२२५ वर्गमिटर भएको

- भूँड तल्ला

(ख) खुला डाँड

खुला जमिन (ओपन लाण्ड)

मर्कल गार्डेन रिचरोड

हलिदियामा आवास तथा कार्यालयको-

निमित्त जमिन

हलिदिया डकको भित्री इलाका स्थित

ओपन लाण्ड स्पेस

- अन्दाजी ४,३३२ वर्गमिटर भएको

- अन्दाजी २००० वर्ग मिटर भएको

- अन्दाजी ६,८८५ वर्ग मिटर भएको ।

२. उपरोक्त गोदाम सुविधाहरू कलकत्ता बन्दरगाहको सन्चालकहरू (यसपछि सन्चालकहरू भनिएको) द्वारा श्री ४ को सरकार, नेपालले यस प्रयोजनको लागि तोकिएको र सम्बन्धित भारतीय कानून अनुसार संस्थापित संस्था (यसपछि पट्टा लिने संस्था भनिएको) लाई पट्टामा दिइनेछ ।

३. कलकत्ता बन्दरगाहको संचालकहरू र पट्टा लिने संस्थाको बीचमा हुने पट्टा का शर्तनामाहरू संचालकहरूको दीर्घकालीन पट्टा गोदाम तथा व्यापारिक पट्टा जग्गा दीर्घकालीन अनुरूप हुनेछन् । पट्टाहरू पच्चीस वर्षको लागि हुनेछन् ।

४. सन्धिमा हस्ताक्षर भएको ६ महीनाभित्रमा यस्तो पट्टालाई अन्तिम रूप दिइएमा कलकत्ता बन्दरगाहको सन्चालकहरूले भारतको जहाजी कम्पनीहरूलाई समय समयमा लागू हुने व्यापारिक शर्तहरूमा किट्टरपुर डक वर्क नं २५ पट्टा लिने संस्थालाई अग्रिम ग्राह्यरूपमा सुम्पनेछ । तर सो अवधिभित्रत्यस्तो छनौट गर्ने अधिकार प्रयोग नगरिएमा नेपालको पारवहन यातायात द्रुवानी गर्ने चार्टर जहाजलाई सम्भव भएसम्म प्राथमिकताको आधारमा किट्टरपुर डक वर्क नं २५ सुम्पन सक्नेछ ।

५. पट्टाको वहाल वन्दरगाहको सन्चालकहरूको बैठकले समय समयमा निर्धारित गरे वमोजिमको वहालशुल्कको अनुसूचि अनुसार निर्धारित गरिनेछ ।

६. पारवहनमा रहेको मालसामानहरूमा सन्चालकहरूले समय समयमा वहाल रहेको आफ्नो शुल्कको अनुसूचि अनुसार दस्तुर लगाउनेछन् ।

७. वन्दरगाहको क्षेत्रभित्र ट्रक र डुंगाहरूका लागि लागू हुने साधारण नियम विनियमको अधिनमा रहि पारवहनको मालसामानहरू माथि उल्लेखित ठाउँहरूमा सन्चय गर्ने सिलसिलामा पट्टा लिने संस्थाले वन्दरगाह क्षेत्रभित्र ट्रक र डुंगाहरू स्वामित्वमा राख्न वा चलाउन पाउने छ ।

८. कलकत्ता भन्सारको कलेक्टरले कलकत्ताको वन्दरगाहमा नेपालबाट जाने र नेपालमा आउने पारवहन यातायात छुटाउनको लागि सम्बन्धित कानून तथा विनियमको व्यवस्था अनुसार पट्टा लिने संस्थालाई कण्टेनर हाउस एजेन्टको इजाजतपत्र प्रदान गर्नेछ । यदि यस कामको लागि कलकत्ताको वन्दरगाहबाट पनि इजाजत पत्र चाहिने भएमा कलकत्ता वन्दरगाह ट्रस्टले आफ्नो विनियमको सम्बन्धित व्यवस्था अनुसार यस प्रकारको इजाजत पत्र प्रदान गर्नेछ ।

९. मालसामानको धनिले वा धनिले अधिकृत गरिएका पट्टा लिने संस्थाले भारतीय भन्सारको उपयुक्त अधिकृतको रेखदेखमा रहि देहायको काम गर्न सक्नेछ :-

- (क) मालसामानहरू निरिजाण गर्ने,
- (ख) जती पुगेका वा नष्ट भएका मालसामानहरू अन्य मालसामानहरूबाट छुट्याउने,
- (ग) निर्दिष्ट स्थानमा पु-वाउन जोगाउने प्रयोजनको लागि मालसामान छान्न वा मालसामानहरू रहेको कन्टेनर नै परिवर्तन गर्ने,
- (घ) मालसामानहरू हानी नोक्सानी वा जती हुन बाट रोक्न मालसामान तथा त्यसको कन्टेनर सम्बन्धमा आवश्यक सर्वे उपाय गर्ने ।

१०. कलकत्ता भन्सार कार्यालयले छटाएका अधिकृतहरूको रेखदेखमा रहि गोदामघरहरूले सामान्य दैनिक कार्य समय भित्र कार्य सन्चालन गर्ने छन् । दैनिक कार्य समय भन्दा वढि समय काम गर्न आवश्यक पर्दा तोकिरको शुल्क तिरेमा रेखदेखको लागि उक्त भन्सार कार्यालयले अधिकृतहरू छटाउनेछ ।

२. धारा ६ को सम्बन्धमा

१. सम्पूर्ण पारवहन यातायात -

(क) देशको मार्गहरूबाट मात्र आउने - जानेछ :-

(अ) कलकत्ता	- गलगलिया
(आ) कलकत्ता	- जोगवनी
(इ) कलकत्ता	- सीमनगर
(ई) कलकत्ता	- जयनगर
(कृ) कलकत्ता	- रक्सौल
(खृ) कलकत्ता	- नौतनवा
(उ) कलकत्ता	- बटनी
(ऊ) कलकत्ता	- नेपालगन्ज रोड
(लृ) कलकत्ता	- गौरीफण्टा
(लृ) कलकत्ता	- वनवासा
(ए) कलकत्ता	- तिकोनिया
(ऐ) कलकत्ता	- जसुवा
(ओ) कलकत्ता	- सीतामोड (सीतामढी)
(औ) कलकत्ता	- नक्सालवारी (पानी ट्यांकी)
(अं) कलकत्ता	- मुखियापोखरी

तर

(अ) पारस्परिक स्वीकृतिद्वारा यी मार्गहरू बन्द गर्न वा नयाँ मार्गहरू थप्न सकिनेछ ।
(आ) यस्तो आवश्यक हुने सम्भावना भएमा भन्सारलाई पूर्व सूचना दिई रेलद्वारा आवात जावत हुने मलखण्ड, सिमेन्ट आदि जस्ता अत्यधिक परिमाण र भारयुक्त यातायात कलकत्ता नारायणपुर अन्तर्गतको मार्गद्वारा वा अन्य कुनै स्वीकृत मार्गद्वारा जाने-आउने छन् ।

(ख) यसैसाथ संलग्न गरिएको स्मृतिपत्रमा उल्लेखित कार्यविधि पालन गर्नु पर्नेछ ।

(ग) वस्तुको प्रकृति र त्यसको सिधै आवश्यकता तथा परिवहनको सुरक्षालाई ध्यानमा राखि सविदाकारी फ्याक्टरीले आफ्नी छलफलद्वारा तोकिएको अन्य कुनै विस्तृत विनियम पालन गर्नु पर्नेछ ।

२. पारवहनमा रहेको मालसामानको अदतलाई वाटैमा फोड्न आवश्यक परेमा यस्तो अदत फोड्ने काम भारतीय भन्सारको उपयुक्त अधिकृतको रेखदेखमा मात्र गरिनेछ ।

(८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३. नेपालको लागि पारवहनमा रहेको सर्वे मालसामानहरू छुटाउनको निमित्त कलकत्ता बन्दरगाहमा पट्टामा दिइने गोदामहरू वा अन्य सम्बन्ध गर्ने स्थानहरूमा त्यस्ता सामानहरू ल्याउने लैजाने र त्यहाँबाट छुट्याउने प्रक्रियामा र त्यस स्थानहरूमा जम्मा गरिएको अवस्थामा वा प्रोसेस गर्ने, छुटाउने, अलग गराउनु पर्ने आदि अवस्थामा भारतीय कानून तथा विनियमहरू बमोजिम गर्नु पर्नेछ ।

४. माथिका प्रकरणहरूको कार्यविधिहरू देहाय बमोजिमको संसोधन सहित सडक यातायातको सम्बन्धमा पनि आवश्यक हेरफेर सहित लागु हुने छ :-

(क) हात हतियार, खुर खजाना र खतरनाक मालसामानहरू परिवहन गर्न दिइने छैन ।

नोट:- खतरनाक मालसामानहरूको सम्बन्धमा आपसी स्वीकृतिद्वारा अपवादहरूलाई सम्मन सकिनेछ ।

(ख) ट्रकहरूमा आपसमा मन्जुर गरिएका विवरण संग मिल्ने र मिल्न तथा लागू लगाउन सकिने बाँकी निवारक कन्टेनर हुनु पर्नेछ । कन्टेनरहरू भारतीय भन्सारको ताला लगाई बन्द गर्नु पर्नेछ ।

(ग) प्रत्येक प्रयाणमा भारतीय भन्सारको मिल्न लगाइने छ ।

(घ) माथि (ख) र (ग) मा रहेको शर्तहरू परस्पर स्वीकृत विचलन नहुने अत्यधिक परिमाणका भारयुक्त वस्तुहरूमा लागु हुने छैनन् ।

(ङ) कुनै मालसामान पैठारी गर्दा मान्यता प्राप्त कन्टेनरहरूमा पके गरिएको जम्मे वस्तुहरू एउटै मात्र व्यक्तिबाट प्रेषित गरिएको र कन्टेनरमा मिल्न गरिएको तथा माथि (ख) को व्यवस्थाहरू पालन गरिएको भए प्रत्येक प्रयाणमा मिल्न लगाउनु पर्ने छैन ।

(च) यदि कुनै ट्रक विग्रन गरमा यथासक्य ढिलामुस्ती नगरि सबभन्दा नजिकको भन्सार अधिकृतसंग सम्पर्क राख्नु पर्नेछ ।

(छ) सडक परिवहन कार्यविधिको सम्बन्धमा समय समयमा आपसी मन्जुरीद्वारा आवश्यक भएका अन्य कुनै संसोधनहरू ल्याउन सकिनेछ ।

५. एक अर्काको सम्बन्धित कानूनहरूलाई आदर गर्दै सविदाकारी पक्षहरूले आफ्नो पारस्परिक व्यापार तेश्रो देशतिर विचलन हुन नदिन र आ-आफ्नो इलाका वारी पारी सामानहरूको पारवहन सम्बन्धि कार्यविधिको पालन गराउन सर्वे कदमहरू अवलम्बन गर्नेछन् ।

६. पारवहन यातायातको आवागमन सुविधाजनक बनाउन आपसमा मन्जुर गरिएका अतिरिक्त यातायातका साधनहरू र सुविधाहरू थप गर्न सकिनेछ ।

(६)

आधिकारिकता सुदूरप विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

स्मृतिपत्र

पारवहन सन्धिको सिलसिलामा प्रोटोकलको व्यवस्थाहरूको अधिनमा रहि श्री ५ को सरकार, नेपाल तथा भारत सरकार पारवहन यातायातमा देहायवमोजिमको विस्तृत कार्यविधि लागु गर्न मन्जुर गर्दछन् :-

पैठारी कार्यविधि

नेपालको लागि तेश्रो मूलुकको भारत भएर पैठारी गरिने पारवहनमा रहेका मालसामानमा भारतीय पैठारी कन्टरगाह (यसपछि "भन्सार अड्डा" भनिएको) मा देहाय वमोजिमको कार्यविधि अपनाइने छ :-

१. (क) श्री ५ को सरकारले जारी गरेको इजाजत पत्रको आधारमा नेपालको लागि पैठारी गरिएको उपभोग्य मालसामानहरू तथा उपभोग्यवस्तुहरूको लागि विशेष प्रचार्यहरूको पारवहन गर्न दिइने छ ।

(ख) माथि (क) मा उल्लेखित वस्तुहरू बाहेक अन्य वस्तुहरूको लागि कलकत्ता स्थित शाही नेपाली महावाणिज्यदूत वा वाणिज्यदूतले भन्सार पारवहन प्रज्ञापनमा निम्न वमोजिम प्रमाणित गर्नेछन्:-

"म प्रमाणित गर्दछु कि यो प्रज्ञापन पत्रमा उल्लेखित माल तथा परिमाणको वस्तुहरू श्री ५ को सरकारले मितिको इजाजतपत्र नंअन्तरगत पैठारी गर्न अनुमति दिइएको हो ।"

नोट:- १. श्री ५ को सरकारले काठमाडौं स्थित भारतीय राजदुतावास मार्फत सम्बन्धित भन्सारको कलेक्टरलाई श्री ५ को सरकारको पैठारी इजाजत पत्रहरूमा हस्ताक्षर गर्ने अधिकृत / अधिकृतहरूको हस्ताक्षरको नमूना दिने व्यवस्था गर्नेछ । श्री ५ को सरकारले यस्तो वस्तुहरूको लागि जारी गरिएको प्रत्येक पैठारी इजाजत पत्रको एक प्रति नक्कल पनि सम्बन्धित भन्सारको कलेक्टर कहां पठाउने व्यवस्था गर्ने छ ।

२. श्री ५ को सरकार, नेपाल कानून अन्तर्गत नेपाल भित्र पैठारी गर्ने इजाजत पत्र नचाहिने वस्तुहरूको सम्बन्धमा यो कुरा लागु हुने छैन ।

२. पैठारीकर्ता वा निजको प्रतिनिधि (यसपछि "पैठारीकर्ता"भनिएको) ले भन्सार अड्डामा देहाय वमोजिमका विवरणहरू समावेश भएको भन्सार पारवहन प्रज्ञापन दाखिला गर्नेछ :-

- (क) जहाजको नाम, रोटेशन नं ... र लाइन नं ..
- (ख) पैंठारीकतको नाम र ठेगाना
- (ग) प्याकेजहरूको संख्या, विवरण, चिन्ह र क्रमसंख्या
- (घ) मालसामान पठाउने/उत्पत्तिको देश यदि केले छन भने
- (ङ) वस्तुको विवरण
- (च) वस्तुको परिमाण
- (छ) वस्तुको मूल्य
- (ज) श्री ५ को सरकारको पैंठारी इजाजत पत्र नं र मिति
- (झ) पारवहन मार्ग
- (ञ) अन्तमा देहाय वमोजिमको शब्दमा रुउटा घोषणा :-

"म । हामी प्रमाणित गर्दछु । छौं कि यसमा लेखिएका वस्तुहरू भारत भई नेपालको लागि मगाइएको हुने र यी वस्तुहरू भारतको वाटोमा विचलन गरिने वा भारतमा राखिने छैन ।"

म / हामी प्रमाणित गर्दछु । छौं कि माथि उल्लेखित कुराहरू मैले / हामीले जाने कुभेसम्म ठीक र साँचो हुन् ।"

(हस्ताक्षर)

३. ती भन्सार पारवहन प्रज्ञापन ६ प्रति जनाइने छ । सबै प्रतिहरू नेपालको पैंठारी इजाजत पत्र सहित आवश्यकता अनुसार भन्सार अड्डामा दाखिल गरिने छन् । यसरी दाखिल भएको नेपालको पैंठारी इजाजतपत्रको प्रति भन्सार अड्डाले श्री ५ को सरकार, नेपालबाट सिधै प्राप्त प्रतिसंग भिडाउने छ ।

४. उपभोग्य मालसामानहरू र उपभोग्य वस्तुहरूको लागि विशेष पदार्थहरू वागनमा हाली नसकेको भए छुट समय भित्र नेपाल सेडमा सार्नु पर्नेछ । यसरी मालसामान सार्नेको लागि माल धनिको निर्देशन सहितको अधिकार पत्र आवश्यक पर्नेछ । भारत सरकारले कन्टेनर बन्दि भई आएको सामान सहित नेपालको पारवहन मालसामानको लागि कलकत्ता बन्दरगाहको सन्चालकहरू संग सात दिनको छुट समय वढाइएको व्यवस्था जारी नै राख्नेछ ।

५. भन्सार अड्डाले वस्तुहरू भन्सार पारवहन प्रज्ञापन अनुसार र पैंठारी इजाजत पत्र आवश्यक भएकोमा पैंठारी इजाजत पत्र वमोजिम छ छैन जाँच वस्तुहरूको प्रतिशत जाँच गर्ने छ । उल्लेखित इजाजत पत्रमा भन्सार पारवहन प्रज्ञापन अनुसारको नेपालको लागि पैंठारी गरिएका वस्तुहरू नेपाल तर्फ चलान गर्न स्विकृति दिइने छ । तर पारवहन यातायात छिटो गर्न त्यस्तो जाँच गर्दा निवारण गर्न सक्ने ढिलाई अत्यधिक हदसम्म कम गर्नु पर्नेछ ।

नोट:- उल्लेखित प्रतिशत जाँच भन्नाले प्रेषित वस्तुको जम्मा प्याकेजको प्रतिशत जाँचको निमित्त आनिनेछ तर प्रेषित वस्तुको प्रत्येक प्याकेज भित्रको वस्तुहरूको प्रतिशत जाँचिने छैन ।

६. वस्तुहरू भारतीय बन्दरगाह स्थित प्रवेश भन्सार देखि सिमाना भन्सार सम्म रेल्वेको बन्दी वागनहरू वा चोरी निवारक कन्टेनरहरू (पैठारीकतले उपलब्ध गराइने) मा चलान गरिने छ । माथि उल्लेखित जाँच पछि कन्टेनर वा वागन वा जे भएपनि सिल र ताल्वा लगाइने छ । उपभोग्य वस्तु वा उपभोग्य वस्तुको लागि पैठारी गरिएका विशेष पदार्थहरू चलान गर्दा वा सिमानाको अन्तिम शहरसम्म रेल्वेलाई नपुगे मार्गबाट नेपालका वस्तुहरू पठाउनु पर्दा बाहेक त्यस्तो वागनहरू वा कन्टेनरहरूमा रहेको प्रत्येक प्याकेजमा छुट्टा छुट्टै सिल लगाइने छ ।

७. वस्तुहरू बन्दी वागनमा चलान गर्न नसकि खुला वागनहरू वा फ्लाटहरूमा चलान गर्नु पर्दा भन्सार पारवहन प्रशासनमा वस्तुहरू छुट्याउने विस्तृत उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

८. भारतीय रेल्वेमा लागु हुने न्यूनतम भार - शर्त पुरा गरेको पारवहन यातायातको "साना" प्रेषित वस्तुहरू नेपाल पारवहन गोदाम व्यवस्था कम्पनीलाई पट्टामा दिइएको स्विकृत गोदाम घरहरू मध्ये एकबाट रेल्वेले चुक गर्न स्विकार गर्नेछ ।

९. तल देखाइएको ढाँचामा कलकता भन्सारको कलेक्टरलाई सन्तोष हुने गरि बीमा पोलिसी र/ वा यस्तो कानूनत मान्यता प्राप्त शर्तनामा अन्तर्गत चलाइएको वस्तुहरू हुनु पर्नेछ ।

(क) सिमानासम्म रेलद्वारा जाने वस्तुहरू यस्तो वस्तुहरूमा लाग्ने भारतीय भन्सार महशुल वरावरको रकमको बीमा पोलिसिद्वारा सुरक्षित गरिएको हुनु पर्नेछ । यो पोलिसी कलकता भन्सारको कलेक्टरलाई निर्दिष्ट गर्नु पर्नेछ र वस्तुहरू नेपाल नपुगेको खण्डमा पोलिसी रकम कलेक्टरलाई भुक्तानी दिइनेछ ।

(ख) नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनि लिमिटेड वा नेपाल यातायात संस्थानको ट्रकहरूमा सडकबाट जाने वस्तुहरू यस्तो वस्तुहरूमा लाग्ने भारतीय भन्सार महशुल वरावरको रकमको बीमा पोलिसिद्वारा सुरक्षित गरिएको हुनु पर्नेछ । यो पोलिसी कलकता भन्सारको कलेक्टरलाई निर्दिष्ट गर्नु पर्ने छ वस्तुहरू नेपाल नपुगेको खण्डमा पोलिसी रकम कलेक्टरलाई भुक्तानी दिइने छ । यस अतिरिक्त नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनी लिमिटेड ले वस्तुहरू नेपाल नपुगेको खण्डमा वस्तुहरूको भारतमा पर्ने वजार मूल्य र सी. आई. एफ. मूल्यको बीचमा हुने फरक रकम र भारतीय भन्सार महशुल भुक्तानी दिने शर्तनामा दिनेछ ।

(ग) माथि (ख) मा उल्लेख भएदेखि वाहेकका ट्रकहरूमा सडकबाट जाने वस्तुहरूको भारतमा पर्ने वजार मूल्यको र सी.आई.एफ. मूल्यको बीचमा फरक पर्ने रकम वरावर बीमा गरिएको हुनु पर्नेछ । यो पोलिसी कलकत्ता भन्सारको कलेक्टरलाई निर्दिष्ट गर्नु पर्नेछ र वस्तुहरू नेपाल नफुगेको खण्डमा पोलिसी रकम कलेक्टरलाई भुक्तानी दिइनेछ ।

नोट:- १. श्री ५ को सरकार, नेपालको र श्री ५ को सरकार, नेपाललाई प्रेषित गरिएको माथि (क) र (ख) अन्तर्गतको वस्तुहरूको सम्बन्धमा बीमाको आवश्यकता पर्ने छैन । तर यस्तो बीमाको सट्टामा नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कम्पनी लिमिटेडको अवस्थानुसार शर्तनामा वा अतिरिक्त शर्तनामा गरि दिनु पर्नेछ ।

२. वाहन स्थानान्तरण नगरि हवाई मार्गबाट ओसारिएको वस्तुहरूको हकमा वा आपसमा मन्जूर गरिएको अन्य अवस्थामा कुनै शर्तनामा वा बीमाको आवश्यकता पर्नेछैन ।

३. रेलद्वारा ओसारिएको वस्तुहरू वृक गरिएको स्थानमा नफुगेको खण्डमा भारतीय रेल्वेले भारतीय रेल्वे रेन अन्तर्गत वाहकको हैसियतले दावी हुने भएमा पैठारीकर्तालाई सि.आई.एफ.मोल तिर्नेछ ।

१०. माथि प्रकरणमा अपेक्षित जाँचहरू सम्बन्धमा भन्सार अड्डा सन्तुष्ट भएपछि भन्सार पारवहन प्रज्ञापनको सर्वे प्रतिहरूमा दरपीठ गरिनेछ । पैठारीकर्तालाई मूल प्रति दिइनेछ । दोश्रो र तेस्रो प्रति हुलाकद्वारा भारतीय सिमाना भन्सार अधिकृतलाई पठाइनेछ र बाँकी प्रतिहरू भन्सार अड्डाले राख्नेछ । हुलाकबाट चलानी गर्दा हुने विलम्ब हटाउन भन्सार पारवहन प्रज्ञापनको दोश्रो र तेस्रो प्रतिहरू रेल्वे रसीदको मूल प्रतिसहित पैठारीकर्ता वा उसको अधिकृत प्रतिनिधिलाई, उस्ले चाहेमा सिलबन्दी गरी दिइनेछ । मनासिव समयभित्र भारतीय सिमाना भन्सार अधिकृतसमक्ष यी लिखतहरू दाखिला गर्न विलम्ब गर्ने पैठारीकर्तालाई यो सुविधा दिइने छैन ।

११. चोरीको शंका भएमा भारतीय भंसारले आवश्यकता अनुसार खासगरि ब्रोडगेजबाट मिटरगेजमा वाहनान्तरण हुने ठाउँमा पारवहनमा रहेको पारवहन वातायातहरू जाँच गर्न सक्नेछ ।

१२. पारवहनमा रहेको माल सीमा भंसारको रेलवेस्टेशनमा आइपुगेपछि सो माल सीलबन्दी वागन वा कन्टेनर जुनमा छ सो स्टेशनस्थित भारतीय भंसार अधिकृतसमक्ष पेश गरिनेछ । जसले सीलबन्दी र तालाबन्दी भएको कुरा जाँच गर्ने र निज अधिकृत संतुष्ट भएपछि आफ्नो सुपरीवेक्षणमा सो सामान वागनबाट ओराल्न अथवा भारी वस्तु उठाउन अनुमति दिनेछ । पैठारीकतल प्रवेशस्थलस्थित भारतीय भंसार अड्डाले दरपीठ गरेको भंसार पारवहन प्रज्ञापनको मूलप्रति भारतीय सीमा भंसार अधिकृतसमक्ष पेश गर्नु पर्नेछ, निजले मूलप्रति आफूले प्राप्त गरेको दोस्रो र तेस्रो प्रतिसँग भिडान्ने छन् र प्रकरण ६ बमोजिम आवश्यक भएको वस्तुको सीलबन्दी वागन वा सीलबन्दी कन्टेनर ठीक दुरुस्त छ छैन हेरी सावृत भएमा प्रज्ञापनको सबै प्रतिहरूमा दरपीठ गर्नेछन् । वागनहरू, कन्टेनरहरू वा प्याकेजहरूमा सील र ताला सावृत नभएमा वा शंकास्पद भएमा त्यसमा रहेको वस्तु निजले जाँच गर्न सक्नेछ । माथि उल्लेख भएबमोजिम भंसारबाट वस्तु छुटाई सकेपछि मात्र भारतीय भंसार अधिकृतले सीमाना स्टेशनमा वस्तुहरू हस्तान्तरण गर्नेछन् । त्यसपछि भारतीय भंसार अधिकृतले आवश्यक भएमा रोकदेख वा संरक्षणमा वस्तुहरू सीमानापार भएको र नेपाल पुगेको निश्चित गर्नेछन् । निज वा सीमा भंसारमा खटाइएको कुनै भारतीय अधिकृतले उक्त वस्तुहरू नेपालमा पार भएको कुरा भंसार पारवहन प्रज्ञापनको सबै प्रतिहरूमा प्रमाणित गर्नेछन् । त्यसपछि भारतीय भंसार अधिकृतले उक्त भंसार पारवहन प्रज्ञापनपत्रको पहिलो सम्बन्धित प्रति पैठारीकतलाई दिनेछन्, दोस्रो प्रति प्रवेश बन्दरगाहको भारतीय भंसार अधिकृतलाई पठाउने छन्, तेस्रो प्रति सम्बन्धित नेपालको सीमानाको नेपालका भंसार अधिकृतलाई पठाउने छन् र नेपालको भंसार अधिकृतद्वारा दरपीठ भएको प्रति फिर्ता प्राप्त भई सकेपछि आफ्नो अभिलेखको निमित्त राख्नेछन् ।

१३. यदि कुनै रडबाट भंसार पारवहन प्रज्ञापन अन्तर्गतको पारवहनमा रहेको मालसामान एकै पटक गन्तव्य स्थानमा प्राप्त हुनु पर्नेमा छुट्टाछुट्टै गरि प्राप्त भएमा यस्तो पटक पटक प्राप्त भएको सामान छुट्टा छुट्टै लटमा जँचाइनेछ र भारतीय सीमा भंसार अधिकृतले सम्बन्धित कागजात र मालसामानको आवश्यक जाँचबुझ गरी आवश्यक दरपीठ गरी यस्तो सामान छाडी दिनेछ । यस्तो स्थितिमा भारतीय सीमा भंसार अधिकृतले प्रज्ञापनमा उल्लेखित सबै माल भारतीय सीमा भंसारबाट छुटेपछि भंसार पारवहन प्रज्ञापनको तेस्रो प्रति सम्बन्धित नेपाली सीमास्थित भंसार अधिकृतलाई पठाउने छन् ।

१४. निकासी हुने भंसार अड्डामा भंसार पारवहन प्रज्ञापनको दोस्रो र तेस्रो प्रति प्राप्त नभएको खण्डमा भारतीय भंसार अधिकृतले प्रवेश भंसार अड्डासंग टेलिफोन वा संचारको अन्य छिटो साधनद्वारा ढिलाई नहोस् भन्नको लागि पुष्टि गर्नेछन् र उपरोक्त पुष्टिको आधारमा मालसामान छोड्ने अनुमति दिनेछन् ।

१५. नेपाली भंसार अधिकृतले देहायवमोजिम गर्नेछन् :-

(१) नेपालमा पैठारी इजाजतपत्र चाहिने भएमा सोको मूल प्रतिमा र भंसार पारवहन प्रज्ञापनमा आफ्नो हस्ताक्षरद्वारा दर्पीठ गरी तथा भंसारको छाप लगाई पैकेटमा रहेका विवरणहरू प्रज्ञापनमा देखाइएका सबै विवरणहरू र नेपालको आयात-इजाजतपत्रसंग सम्पूर्ण कुरा मिलाएर खान्छन् तथा ती सबै वस्तुहरू नेपालको भंसार अड्डाबाट नेपालमा पैठारीको लागि छुटाई गरिएको छ भनी प्रमाणित गर्नेछन् ।

(२) पैठारीकर्ता वा निजको प्रतिनिधिलाई प्रज्ञापनको मूल प्रति र नेपालको पैठारी इजाजतपत्र चाहिने भएमा सोको मूल प्रति फिर्ता दिने छन् ।

(३) मालसामान नेपालको सीमाना भंसार अड्डामा पाससकेपछि प्रज्ञापनको तेस्रो प्रति सीमा भंसार तथा केन्द्रीय अन्तःशुल्कको तोकिएको अधिकृतलाई फिर्ता दिनेछन् ।

१६ पैठारीकर्ताले आफ्नो सकल भंसार पारवहन प्रज्ञापन भारतीय सीमा भंसार तथा अन्तःशुल्क र नेपाली भंसार अधिकृतद्वारा सामानहरू नेपाल भित्र पाससकेका छन् भन्ने कुरा प्रमाणित गराई सहायक भंसार कलेक्टरसमक्ष पेश गर्नेछन् । सकल प्रज्ञापन, पैठारी गरिएको भारतीय वन्दरगाहबाट सामान पारवहन गर्न दिएको मितिले एक महिनाभित्र अथवा सहायक भंसार कलेक्टरले जडाई दिएको म्याद भए सो जडाई दिएको अवधिभित्र निजकहाँ पु-याउनु पर्नेछ । माथि उल्लेख गरिए अनुसार उक्त प्रमाणित मूल भंसार पारवहन प्रज्ञापन प्रस्तुत गर्दा एक हप्ता वा ऊरु थप दिन क्लिम्ब भएमा पैठारीकर्ताले यस्ता सामानको भारतीय वजारको मूल्यले रु . १,०००/- मा रु. १/- का दरले तिर्नु पर्नेछ ।

निकासी कार्यविधि

भारतीय भूमि भएर तेस्रो मुलुकमा निकासी हुने वस्तुहरू नेपाली भंसार अड्डाबाट छुटी चलान भएमा निकासीकर्ता वा उसको प्रतिनिधिले (यसपछि "निकासीकर्ता" भनिएको) भारतीय सीमा भंसार अड्डामा निम्नलिखित कार्यविधि पालन गर्नु पर्नेछ ।

१. सीमानामित नेपाली भंसार अड्डाको वरिष्ठ अड्डाप्रमुखले भंसार पारवहन प्रज्ञापनमा निम्न प्रमाणपत्र प्रदान गर्नेछन् :-

" यस प्रज्ञापन पत्रमा उल्लेखित वस्तुहरू सर्वे भिडाई हेर्दा यसमा उल्लेख गरिएका परिमाण तथा मूल्यको वस्तुहरू गी ५ को सरकारबाट निकासी गर्न मिति को नम्बरको इजाजतपत्र बमोजिम अनुमति दिइएको हो ।"

२. निकासीकर्ताले भंसार प्रज्ञापनको चार प्रति तयार गर्नेछन् र जुन ठाउँबाट यस्ता वस्तुहरू भारत पस्नु पर्ने हो त्यस ठाउँको भारतीय भंसार अधिकृत छेउ दाखिल गर्नु पर्नेछ । उक्त भंसार प्रज्ञापनमा निम्न विवरणहरू समावेश भएको हुनु पर्नेछ :-

- (क) निकासीकर्ताको नाम र ठेगाना :-
- (ख) संख्या, विवरण, चिन्ह र पैकेटको क्रमसंख्या
- (ग) पठाइने देशको नाम
- (घ) वस्तुको विवरण
- (ङ) वस्तुको परिमाण
- (च) वस्तुको मूल्य
- (छ) गी ५ को सरकारबाट प्रदान गरिएका निकासी इजाजतपत्रको नम्बर र मिति
- (ज) वस्तुको उत्पत्ति भएको देश
- (झ) नेपालबाट प्रवेश हुने भारतीय भंसार अड्डा
- (ञ) अन्तमा निम्नलिखित शब्दमा प्रज्ञापन रहनेछ:-

"म/हामी यी कुरा प्रमाणित गर्दछु / छौं कि यसमा उल्लेख गरिएका वस्तुहरू भारतमा उत्पत्ति भएका होइनन्, नेपालबाट तेश्रो मुलुकहरूमा निकासी गर्न ल्याएको हो र भारतको कुनै भागमा विकलन गरिने वा भारतमा राखिने छैन ।"

"म/हामी माथि उल्लेख गरिएका कुराहरू मैले/ हामीले जाने बुझेसम्म ठीक र साचो हो भनी प्रमाणित गर्दछु / छौं ।"

(सही)

३. भारतीय प्रवेश बिन्दुको भारतीय भंसार अधिकृतले प्याकेज वा त्यसभित्र रहेको मालसामान आवश्यकता बमोजिम निम्न रूपले जाँचेछन् :-

- (१) यी मालसामानहरू भन्सार प्रज्ञापन अनुसार छन् वा छैनन्;
- (२) यी सामानहरू भारतमा पैठारी गर्दा भन्सार महशूल तथा पैठारीमा लाग्ने नियन्त्रणको दृष्टिकोणबाट बाटोमा लैजाँदा चोरी हुने प्रवृत्तिका भनी भारत सरकारबाट तोकिए बमोजिम छन् वा छैनन्;
- (३) भन्सार प्रज्ञापनमा भरिए अनुसारको उत्पत्तिको हो वा होइन ।

४. आवश्यक जाँच सकेपछि भारतीय सीमा भन्सारका अधिकृतले भन्सार पारवहन प्रज्ञापनको सर्वे प्रतिहरूमा दरपीठ गर्नेछन् । सकल भन्सार पारवहन प्रज्ञापन निजले सम्बन्धित निकासीकर्तालाई दिने छन् र बाँकी दोस्रो र तेस्रो प्रति भन्सारको कलेक्टर, कलकत्तालाई हुलाकद्वारा पठाउने छन् । हुलाक मार्फत दिइँदा हुन सक्ने टिलाईबाट बच्नका लागि भन्सार पारवहन प्रज्ञापनको दोस्रो तथा तेस्रो प्रतिहरू निकासीकर्ता वा निजको अधिकृत प्रतिनिधिलाई उसले चाहमा सिलबन्दी गरी दिइनेछ । तर मनासिव माफिकको समयावधि निकासी केन्द्रको भारतीय भन्सार गृह समझ प्रस्ता लिखतहरू दाखिल गर्ने नसक्ने निकासीकर्तालाई यो सुविधा दिइँदैन छैन । बाँयो प्रति भारतीय भन्सार अधिकारीले सीमामा आफूमित राख्ने छ ।

५. माथि प्रकरण ३ को उप-प्रकरण (२) बमोजिम तोकिएका वस्तुहरू भारतीय सीमा भन्सार अड्डाबाट कलकत्ता बन्दरगाहसम्म रेल्वेको बन्दी डिब्बामा अथवा सुरक्षित रूपमा ताला लगाउन सकिने चोरी निरोधक बन्दी कन्टेनर (निकासीकर्ताले उपलब्ध गराउनु पर्ने) मा पारवहन गर्नु पर्नेछ । कन्टेनर वा डिब्बा जे भए पनि त्यसमा सीमा भन्सार अधिकृतले आफ्नो जाँच गरी सकेपछि ताला तथा सील लगाउने छन् ।

६. मालसामान रेल्वेको बन्दी डिब्बाबाट पठाउन नसकी खुला डिब्बा वा फ्लाटबाट पठाउनु परेमा मालसामानको विस्तृत किसिम, विवरण तथा स्पेसिफिकेशन भन्सार पारवहन प्रज्ञापनमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।

७. भारतीय सीमा भन्सार अधिकृतले माथिका प्रकरणहरूमा उल्लेख गरिएको जाँच पूरा गरेपछि निजले उपरोक्त भन्सार पारवहन प्रज्ञापनका सर्वे प्रतिहरूमा दरपीठ गर्नेछन् र सील लगाइएको भएमा सोही कुरा उक्त प्रतिमा जनाउने छन् र उक्त वस्तुहरू कलकत्ता बन्दरगाहतर्फ बलान हुन दिनेछन् । उक्त वस्तुको सकल प्रज्ञापनको प्रति निजले निकासीकर्तालाई दिनेछन् र दोस्रो र तेस्रो प्रति हुलाकद्वारा कलकत्ता भन्सारको कलेक्टरलाई पठाउने छन् र बाँयो प्रति निजले आफ्नो साथमा राख्नेछन् ।

८. माथि प्रकरण ३ को उप-प्रकरण (२) बमोजिम तोकिएका वस्तुहरू तल दशाइएको ढाँचामा भँसारका सम्बन्धित कलेक्टरलाई सन्तोष हुने गरी बीमा पोलिसी र / वा यस्तै कानूनी मान्यता प्राप्त शर्तनामाबाट सुरक्षित गरिनेछ :-

(क) रेलमार्फत सीमानासम्म चलानी हुने सामानहरू यस्तै सामानहरूमा लाग्ने भारतीय भँसार महसूल बराबरको बीमा पोलिसीद्वारा सुरक्षित गरिनेछ । यो बीमा पोलिसी कलकत्ता भँसारका सम्बन्धित कलेक्टरलाई भुक्तानी हुने गरी निर्दिष्ट गरिनेछ र ती सामानहरू नेपाल नपुगेको खण्डमा त्यो रकम कलेक्टरलाई तिर्नु पर्नेछ ।

(ख) नेपाल पारवहन तथा गोदाम कंपनी लिमिटेड वा नेपाल यातायात संस्थानका ट्रकहरूमा सडकबाट जाने सामानहरू यस्तै सामानहरूमा लाग्ने भारतीय भँसार महसूल बराबर बीमा पोलिसीद्वारा सुरक्षित रहनेछ । यो पोलिसी भँसारका सम्बन्धित कलेक्टरलाई भुक्तानी हुने गरी निर्दिष्ट गरिनेछ र ती सामानहरू कलकत्ता भँसार नपुगेको खण्डमा त्यो रकम कलेक्टरलाई तिर्नु पर्नेछ । यसको अतिरिक्त नेपाल पारवहन तथा गोदाम व्यवस्था कं. लि. ले ती सामानहरू कलकत्ता भँसार नपुगेको खण्डमा ती सामानको भारतीय बजारमा पर्ने मूल्य र तिनीहरूको सी.आई.एफ. मूल्यको बीचमा आउने फरक रकम तथा भारतीय भँसार महसूल तिर्ने शर्तनामा सम्बन्धित भँसारको कलेक्टरलाई गरी दिनेछ ।

(ग) माथि (ख) मा उल्लेख भएकोभन्दा बाहेकको ट्रकहरूमा सडकबाट चलान भइरहेको सामानहरूको भारतीय बजारमा पर्ने मूल्य र तिनीहरूको सी.आई.एफ. मूल्यको बीचमा आउने फरक रकम बराबरको बीमा गरिनेछ । यो पोलिसी भँसारका सम्बन्धित कलेक्टरलाई भुक्तानी हुने गरी निर्दिष्ट गरिनेछ र कलकत्ता भँसारमा नपुगेको खण्डमा त्यो रकम कलेक्टरलाई तिर्नु पर्नेछ ।

नोट:- १. श्री ५ को सरकार, नेपालको वा श्री ५ को सरकारद्वारा प्रेषित गरिएको माथि (क) र (ख) अन्तर्गतको वस्तुहरूमा नेपाल पारवहन तथा गोदाम कंपनी लिमिटेडले बीमाको सट्टा शर्तनामा वा अतिरिक्त शर्तनामा गरी दिइमा बीमा गर्नु पर्ने छैन ।

२. वाहन स्थानान्तरण नगरी हवाई मार्गद्वारा परिवहन हुने वस्तु वा परस्परको मञ्जुरीद्वारा निर्धारित अन्य यस्तै केसमा यस्तो बीमाको आवश्यकता पर्ने छैन ।

३. रेलबाट परिवहन हुने सामान बूक गरिएको ठाउँसम्म नपुगेको खण्डमा भारतीय रेल ऐन अन्तर्गत वाहकको रूपमा दापी हुने भएमा भारतीय रेलवे निकासीकतलाई सी. आई.एफ. मूल्य तिर्नु पर्नेछ ।

(१८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट मुद्रित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

८. चोरीको कुनै शंका भएमा माथि प्रकरण ३ को उप-प्रकरण (२) बमोजिमको माल भारतीय भूमिमा पारवहनमा रहनुजेल खास गरी ब्रोडगेजदेखि मिटरगेजमा वाहन स्थानान्तरण हुँदा भारतीय भँसारले आवश्यक सम्भेमा त्यस्ता मालहरू जाँच गर्न सक्नेछन् ।

१०. सामान कलकत्ता बन्दरगाहमा आइपुगेपछि निकासीकतलि भारतीय सीमा भँसार अधिकृतबाट दरपीठ भएको भँसार पारवहन प्रज्ञापनको सकल प्रति भँसार अड्डामा पेश गर्नेछन् । यो प्रति सीमाबाट प्राप्त दोस्रो र तेस्रो प्रतिसँग भँसार अड्डाले भिडाई हेर्नेछ । ताल्चा बन्दी र सीलबन्दी भै चलान भएको मालहरूको हकमा ताल्चा र सील जाँच गर्नेछ र ताल्चा र सील अनधिकृत रूपमा फेर बदल गरिएको शंका लागेमा भँसार पारवहन प्रज्ञापनमा उल्लेख भए अनुसारको माल छ छैन भनी जाँच गर्नेछ । यस प्रकरणमा उल्लेख गरिएका कुराहरूको भँसार अड्डाबाट जाँच भई सकेपछि ती सामानहरू निकासी गर्न इजाजत दिनेछ र माथि प्रकरण ३ को उप-प्रकरण (२) बमोजिमका वस्तुहरूको हकमा जहाजव्दारा चलान भएको कुरा निश्चित गर्नेछ । बन्दरगाहबाट माल चलानी भैसकेपछि भँसार अड्डाले भँसार पारवहन प्रज्ञापनका सबै प्रतिहरूमा दरपीठ गर्नेछ र सकल प्रति निकासीकतलाई तेस्रो प्रति भारतीय सीमा भँसार कार्यालयलाई पठाई दोस्रो प्रति आफूसाथ राख्नेछ ।

११. जहाजमा लादनु लगेको निकासी हुने मालसामान जहाजमा लाददा लाददै छुटेर भने निकासीकर्ता वा निजको अधिकृत प्रतिनिधिव्दारा सो माल हटाउने निर्देशन दिइएकोमा नेपाल पारवहन तथा गोदाम कम्पनी लिमिटेडलाई पट्टामा दिइएको गोदाम घरमा हटाइनेछ ।

श्री २ को सरकार, नेपाल तथा भारत सरकारको
बीच सम्पन्न
व्यापार सन्धि

श्री ५ को सरकार, नेपाल तथा भारत सरकार (प्रसपछि सौविदाकारी पदाङ्क भनिएको)
ले, दुवै देशका जसोभसो बीचमा रहेको परम्परागत व्यापार सम्बन्धलाई सुदृढ पार्ने
आवश्यकतापनि जागृक भएर,

आयसमा आर्थिक सहयोगलाई बढिलाई पार्ने दृष्टिकोण भएर,

उनीहरूको पृथक पृथक तथा आपसी लाभको निमित्त आ-आफ्नो आर्थिक अवस्था विकसित
गर्ने जोडदार दृष्टिकोणले प्रेरित भएर,

आपसी व्यापार बढाउनको लागि वैज्ञानिक तथा प्राविधिक तालिम - अनुभवको आपसी
बाँडफाँडको लाभबाट विरक्त भएर,

एक अर्को क्षेत्रहरूको बीच व्यापार विस्तार गर्नको लागि तथा आर्थिक विकासमा
सहयोग वृद्धि गर्नको लागि व्यापार सन्धि गर्ने निश्चय गरेका छन्, तथा

यस प्रयोजनको निमित्त आ-आफ्नो सर्वाधिकार सम्पन्न प्रतिनिधिको रूपमा निम्न
लिखित व्यक्तिहरूलाई नियुक्त गरेका छन् :-

श्री गोपालमान श्रेष्ठ

बाणिज्य मन्त्री

श्री २ को सरकार, नेपालको निमित्त

श्री पि. चिदम्बरम्

बाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारको निमित्त

जसले आ-आफ्नो पूर्ण अधिकारपत्र आदान-प्रदान गर्दा ठीक तथा विधिवत रूपमा
पाएकोले देहायबमोजिम गर्न मञ्जूर गरेका छन् :-

धारा - १

सौविदाकारी पदाङ्कले आ-आफ्नो दुई देश बीचको व्यापार वृद्धि गर्न, सुविधाजनक बनाउन,
विस्तार तथा विविधीकरण गर्नको लागि प्राविधिक सहयोगता लगायत सर्वे किसिमका उपायहरूको
खोजी गर्न तथा अवलम्बन गर्न कबूल गर्दछन् ।

(२०)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

धारा - २

संविदाकारी पक्षहरूले अधिकतम सुविधा प्रदान गर्न प्रयास गर्नेछन् र एक देशलाई अर्को देशबाट आवश्यक भएका वस्तुहरूको आवागमनमा आ-आफ्नो सम्बन्धित इलाका भएर स्वतन्त्र तथा निवर्धन प्रवाह बनाई राख्नको लागि आवश्यक सबै उपायहरू अवलम्बन गर्नेछन् ।

धारा - ३

दुवै संविदाकारी पक्षहरूले एक अर्कालाई (क) पैठारी तथा निकासीमा वा सो सम्बन्धमा लगाइने कुनै प्रकारको भंसार महसूल तथा दस्तुरहरू र (ख) परिमाणात्मक बन्देज लगायत पैठारी विनियमहरूको सम्बन्धमा कुनै तेस्रो मुलुकलाई प्रदान गरेको सुविधामन्दा कम नहुने गरी विनाशर्त सुविधा प्रदान गर्नेछन् ।

धारा - ४

संविदाकारी पक्षहरूले पारस्परिकताको आधारमा परस्पर मञ्जूर गरिएका प्राथमिक उत्पादनहरू एक देशबाट अर्को देशमा हुने पैठारीमा आधारभूत भंसार महसूल लगायत परिमाणात्मक बन्देजबाट छुट दिन मञ्जूर गर्दछन् ।

धारा - ५

धारा ३ मा जसुकै लेखिएको भए तापनि र श्री ५ को सरकारसँग परामर्श गरी बनाइएका अपवादहरूको अधीनमा रही, भारतमा पैठारी हुने नेपालमा उत्पादित औद्योगिक उत्पादनलाई सामान्य रूपले लागू हुने भंसार महसूल तथा परिमाणात्मक बन्देजको सम्बन्धमा भारत सरकार अपारस्परिकताको आधारमा विशेष अनुकूल व्यवहार प्रदान गरी नेपालको औद्योगिक विकासलाई प्रवर्द्धन गर्न मञ्जूर गर्दछ ।

धारा - ६

दुवै देशको बीच वस्तुहरूको बढी आदान-प्रदान मुचामुपमा होमू भन्ने दृष्टिले श्री ५ को सरकारको आफ्नो विकासको आवश्यकता र आफ्ना उद्योगहरूलाई प्रदान गरिने संरक्षणसँग मेल खाने गरी भारतबाट पैठारी हुने वस्तुहरूमा पूर्णरूपले वा आंशिक रूपले भंसार महसूल तथा परिमाणात्मक बन्देजबाट अत्यधिक हदम्म छुट दिने प्रयास गर्नेछ ।

धारा - ७

दुवै देश बीच हुने कारोवारको भुक्तानी तिनीहरूको आ-आफ्नो विदेशी विनिमय सम्बन्धी कानून, नियमावली र विनियम अनुसार जारी रहनेछ । सविदाकारी पक्षहरूले पारस्परिक कारोवारमा आफूमध्ये कुनैलाई कठिनाई पर्न आएमा त्यस्तो कठिनाई समाधान गर्ने उद्देश्यले एक अर्कासँग सल्लाह गर्न मञ्जूर गर्दछन् ।

धारा - ८

सविदाकारी पक्षहरूले विदेशी विनिमय र विदेशी व्यापारसम्बन्धी कुनै एक देशको कानून, नियम र विनियमको उल्लंघन तथा छलनबाट रोक्न एक अर्कासँग प्रभावकारी रूपले सहयोग गर्न मञ्जूर गर्दछन् ।

धारा - ९

पूर्व व्यवस्थाहरूमा जुनसुकै कुरा लेखिएका भएतापनि, कुनै सविदाकारी पक्षले देहायको प्रयोजनको निमित्त आवश्यक भएका बन्देज कायम राख्न वा लगाउन सक्नेछ :-

- (क) जन-साधारणको नैतिकताको रक्षा गर्न,
- (ख) मानव, जीवजन्तु र वनस्पति जीवनको रक्षा गर्न,
- (ग) राष्ट्रिय सम्पत्तिको सुरक्षा गर्न,
- (घ) सुन र चाँदीको वुलियनको निकासी र पैठारीको सम्बन्धमा लागू हुने कानूनहरूको कार्यान्वयनको सुरक्षा गर्न, र
- (ङ) परस्पर मञ्जूर गरिएका कुनै अन्य हितहरूको रक्षा गर्न ।

धारा - १०

यस सन्धिको कुनै कुराले कुनै सविदाकारी पक्षलाई आफ्नो आवश्यक सुरक्षाको लागि वा लागू भइरहेको वा लागू हुने कुनै खास वस्तु जस्तो नशालु तथा मनोद्वीपक पदार्थहरूको पारवहन, निकासी वा पैठारीसम्बन्धी आफू पक्ष भएको अन्तरराष्ट्रिय महासन्धि वा औद्योगिक, साहित्यिक वा कलात्मक सम्पत्तिको उल्लंघन रोक्नको लागि भुटा विन्हा, सम्पत्तिको भुटा सकेत वा अनुचित प्रतिस्पर्धाका अन्य तरिकाहरू सम्बन्धी सामान्य महासन्धि अनुसार कुनै उपाय अवलम्बन गर्न बाधा पु-याउने छैन ।

(२२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

धारा - ११

यस सन्धिको प्रभावकारी तथा सामञ्जस्यपूर्ण कार्यान्वयन सुचारुरूपमा गराउनको लागि सविदाकारी पक्षहरूले नियमित रूपमा एक अर्कासँग सल्लाह गर्नेछन् ।

धारा - १२

यो सन्धि बि. सं. मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १९८१, देखि लागू हुनेछ र पाँच (५) वर्षको अवधिको निमित्त बहाल रहनेछ । परस्परको सहमतिद्वारा आपसमा मन्जूर गरिएका संशोधनहरूको अधीनमा रही यसलाई एक पटकमा अर्को पाँच/पाँच (५/५) वर्षको अवधिहरूको निमित्त नवीकरण गर्न सकिनेछ ।

नेपाली, हिन्दी र अंग्रेजी भाषाका दुई दुई प्रतिमा विक्रम सम्बत् मार्ग २०, २०४८ गते तदनुसार डिसेम्बर ६, १९८१ का दिन नयाँ दिल्लीमा हस्ताक्षर गरियो । सबै भाषाका प्रतिहरू न रूपले प्रामाणिक छन् । शंका भएमा अंग्रेजी भाषाको प्रति लागू हुनेछ ।

(गोपालमान श्रेष्ठ)

वाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को सरकार, नेपालको निमित्त

(पि. चिदम्बरम्)

वाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारको निमित्त

(२३)

आधिकारिकता सुदूर विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

व्यापार सन्धिको प्रोटोकल

१. धारा १ को सम्बन्धमा

१. दुई सौविदाकारी पक्षहरूको बीचमा आपसमा मञ्जूर गरिएको परिशिष्ट १ मा उल्लेख गरिएको मार्गहरूबाट व्यापार परिचालन गरिने सम्भकारी रहेको छ । यस प्रकार आपसमा मञ्जूर गरिएका मार्गहरू आवश्यक डानिएको बेला संयुक्त रूपले पुनरावलोकन गरिनेछ ।

२. दुई पक्षको बीचमा यो पनि सम्भकारी रहेको छ कि एक अर्कोबाट मालसामान निकासी र पैठारी गर्दा त्यस्ता निकासी र पैठारी हुने मालसामान प्रतिवन्धित वा निकासी वा पैठारीतर्फ कुनै महसूल नलाग्ने भएमा समसीमानामा अवस्थित परम्परागत मार्गहरूबाट आइँ गई रहनेछन् ।

२. धारा २ को सम्बन्धमा

१. देशीयका अपवाद वाहेक भारतीय वा नेपाली उत्पत्तिका सबै मालसामान कुनै परिमाणात्मक बन्देज नराखी इजाजतपत्र वा परमिट पद्धति नअपनाई विना रोकतोक क्रमशः नेपाल वा भारतमा आउन-जान दिइने सम्भकारी रहेको छ ।

(१) तेस्रो मुलुकमा निकासी गर्न निषेध गरिएका मालसामानहरू.

(२) आन्तरिक बजारमा वितरण वा आवागमनको लागि मूल्य नियन्त्रणमा रहेका मालसामानहरू, र

(३) तेस्रो मुलुकमा विचलन हुन नदिन एक अर्का क्षेत्रमा निकासी गर्न प्रतिबन्ध लगाइएका मालसामानहरू ।

२. सिमाना वारीपारी मालसामानहरूको सहज प्रवाह सूचारू रूपमा चलाउन एक अर्का इलाकामा निकासी गर्न निषेधित वा प्रतिवन्धित मालसामानहरूको सूची त्यस्ता मालसामानमा निषेध वा प्रतिवन्ध लगाइएमा वा फुकाइएमा सोको जानकारी कुटनीतिक माध्यमद्वारा तुरुन्तै दिइनेछ ।

(२४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

३. निकासीको सम्बन्धमा निषेध गरिएको सूचना एक अर्कालाई जारी गरिएको खण्डमा प्रतिनपत्र अन्तर्गतको मालसामान वा पारवहनमा पहिलेदेखि नै रहिसकेको मालसामान र वा रेलवेद्वारा वा अन्य कुनै मार्जनिक यातायात संस्थाद्वारा बूक गरिएको मालसामान वा सीमावर्ति भन्सार चौकिमा त्यस्तो सूचना दिइएको मितिमा आइपुगेको मालसामानलाई एक अर्कालाई निकासी गर्न दिन यथोचित व्यवस्था गरिने सम्झदारी रहेको छ ।

४. माथि प्रकरण १ मा उल्लेख गरिए अन्तर्गत प्रतिबन्धित वा निषेध गरिएका व्यक्ति/पञ्जाका र एक सौविदाकारी पदालाई आवश्यक भएका मालसामानको हकमा अर्को सौविदाकारी पदाले वार्षिक कोटा अन्तर्गत खास गरी निर्धारित परिधिभित्र रही निकासी गर्न अधिकृत गर्नेछ । खास रूपमा अनुरोध गरिएका यस्ता मालसामानहरूको सूची एक अर्कालाई नोभेम्बरको अन्तसम्ममा उपलब्ध गराइनेछ र आपूर्ति गर्न सकिने उपलब्धता र अर्को सौविदाकारी पदाले जम्मा आवश्यकतालाई ध्यानमा राख्दै अर्को पंचाइत वर्षको लागि खास कोटा अन्तर्गतका मालसामानहरूको निर्धारण डिसेम्बरको अन्तसम्ममा गरिनेछ । आवश्यक परेको अवस्थामा कोटाको सूचिलाई संयुक्त रूपले पुनरावलोकन गर्न सकिनेछ ।

५. अर्को सौविदाकारी पदाले क्षेत्रबाट कोटा निर्धारित गरिएकोभन्दा बढी निकासी गर्न प्रतिबन्धित वा निषेधित मालसामानलाई अनधिकृत तवरले पैठारी गरिनबाट रोक्न सौविदाकारी पदाले उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्नेछन् र एक अर्कासँग सहयोग गर्नेछन् ।

३. धारा ३ को सम्बन्धमा

१. भारतमा उत्पादित मालसामान नेपालमा निकासी गरिदा भारत सरकारबाट पठाइएका अन्तःशुल्क र अन्य महसूलहरू भारत सरकारले श्री ५ को सरकार, नेपाललाई भुक्तानी गर्नेछ । तर,

(१) श्री ५ को सरकार, नेपालले अन्य मुलुकबाट पैठारी गरिएका त्यस्तै मालसामानमा लगाइएका पैठारी महसूल र त्यस्तै अन्य महसूलभन्दा बढी नाधने गरी त्यस्तो भुक्तानी हुने छैन, र

(२) भारत सरकारद्वारा भुक्तानी गरिने रकमको हदसम्म श्री ५ को सरकार, नेपालले त्यस्ता भारतीय मालसामान पैठारी गर्ने पैठारीकर्ताहरूबाट पैठारी महसूल र त्यस्तै अन्य महसूल उठाउने छैन ।

४. धारा ४ को सम्बन्धमा

१. देहायका प्राथमिक उत्पादन अग्रिम व्यवहारका लागि ग्राह्य हुनेछन् :-

- (१) कृषि, वागवानी र अन्य उत्पादन तथा कुनै किसिमको प्रशोधन नगरिएका खनिज पदार्थ,
- (२) चामल, दाल र पिठो,
- (३) काठ,
- (४) खाडसारी (गूड र सबर),
- (५) जनावर, चरा र माछा,
- (६) माउरी, माउरीको मैन र मह,
- (७) काँचो उन, वाघ्राको रौ र बोन मीलको उत्पादनमा प्रयोग गरिने हाड,
- (८) दूध, दूध र फूलबाट बनाइएका घरेलु उत्पादन,
- (९) घानीबाट उत्पादित तेल र पिना,
- (१०) आयुर्वेदिक र जडीबुटी सम्बन्धी औषधी,
- (११) गाउँघरमा मुख्य रूपमा खपत गरिने गाउँले शिल्पकारहरूबाट तयार गरिएका वस्तुहरू,
- (१२) आठ्का,
- (१३) चौरिको पुच्छर,
- (१४) संयुक्त रूपले मञ्जूर गरिएका अन्य कुनै प्राथमिक उत्पादनहरू ।

२. कुनै सविदाकारी पक्षको प्राथमिक उत्पादन अर्को सविदाकारी पक्षको इलाकाको कुनै गन्तव्य स्थलको बजारको आवागमनमा लगाइने आन्तरिक महसूल वा दस्तूरको सम्बन्धमा आफूना त्यस्ता प्राथमिक उत्पादनको ब्यालसामानहरू आफूने क्षेत्रभित्र आवत-जावत गर्दा प्रदान गरिने सुविधाभन्दा कम हुने गरी सुविधा प्रदान नगर्ने समझदारी रहेको छ ।

३. माथि उल्लेख गरिएका व्यवस्थाहरूले कुनै सविदाकारी पक्षले अर्को सविदाकारी पक्षलाई प्राथमिक उत्पादनहरू निकासी गर्ने सम्बन्धमा आफूले आवश्यक देखेका उपायहरू अवलम्बन गर्नमा बाधा पु-याएको मानिने छैन भन्ने पनि समझदारी रहेको छ ।

५. धारा ५ को सम्बन्धमा

१. (अ) सामान्यतया ८० प्रतिशतभन्दा कम नभई नेपाली वस्तु वा नेपाली भारतीय वस्तु मिलाई बनाइएका सबै उत्पादित वस्तुहरूलाई "प्राथमिक तथा थप (अकिजलरी)" भन्सार महसूल नसलाई तथा कुनै परिमाणात्मक बन्देज नराखी भारत सरकारले भारतीय बजारमा प्रवेश गर्न दिनेछ ।

(आ) यसका साथै ५५ प्रतिशत भन्दा कम नभई नेपाली वस्तु वा नेपाली र भारतीय वस्तु मिलाई बनाइएका सबै उत्पादित वस्तुहरूलाई प्रत्येक वस्तुको छुट्टा-छुट्टै आधारमा "प्राथमिक तथा थप (अकिजलरी)" भन्सार महसूल नलगाई तथा कुनै परिमाणात्मक बन्देज नराखी भारत सरकारले भारतीय बजारमा प्रवेश गर्न दिनेछ ।

२. त्यस्ता वस्तुहरू नेपालमा "साना" इकाईमा उत्पादन गर्न थालिएमा त्यस्तै खालको इकाईमा भारतमा बनाइएका वस्तुमा लगाइने भारतीय भन्सार र केन्द्रिय अन्तःशुल्क दर बराबरको "अतिरिक्त" महसूल त्यस्ता वस्तुमा लाग्नेछ ।

३. "साना" इकाईमा बनाइएका वस्तुहरू बाहेक अन्य उत्पादित वस्तुहरूको सम्बन्धमा भारत सरकारबाट उठाइएका "अतिरिक्त" महसूलको हकमा कुनै वस्तुको नेपालमा उत्पादन गर्दाको मूल्य त्यस्तै खालको इकाईमा भारतमा बनाइएका वस्तुमा उत्पादन गर्दाको मूल्यभन्दा बढी रहेको स्थापित हुन आएमा, उत्पादन गर्दाको मूल्यमा त्यसरी परेको फरक रकम बराबरको मूल्य, भारत सरकारले उठाएको "अतिरिक्त" महसूलको २५ प्रतिशत नबढ्ने गरी, श्री ५ को सरकार, नेपाललाई भुक्तानी दिइनेछ, तर

(१) त्यसरी बनाइएको वस्तुहरूमा ८० प्रतिशतभन्दा कम नभई नेपाली र भारतीय वस्तु रहेको हुनु हुंदैन, र

(२) श्री ५ को सरकार, नेपालले (उत्पादनकर्ता) निकासीकर्तालाई सोही हदसम्म सहयोग प्रदान गरेको हुनु पर्नेछ ।

४. यी सुविधाहरू अनुसार औद्योगिक उत्पादनहरूलाई प्रदान गरिने ग्राह्यता निर्धारण गरिने कार्यविधि र नेपाली औद्योगिक उत्पादनहरूको विभिन्न भागको मूल्यको मिलाउन बि. सं. २०३५ साल (तदनुसार सन् १९७८) को नेपाल-भारत व्यापार सन्धि अन्तर्गत पहिले देखिनै लागू भएका व्यवस्था अनुसार हुनेछ । कार्यविधिमा कुनै परिवर्तन गर्नु पर्ने आवश्यकता परेमा परस्परमा मञ्जूर गरिए बमोजिम हुनेछ ।

५. माथि प्रकरण १ मा व्यवस्था भए अनुसार "प्राथमिक तथा थप(अकिजलरी)" भन्सार महसूल र परिमाणात्मक बन्देजबाट पहिलेदेखि छुट पाइरहेका नेपालमा उत्पादित वस्तुहरूको सूची परिशिष्ट "ख" मा दिइएको छ ।

६. अरू उत्पादित वस्तुहरूको सम्बन्धमा कारखानाबाट निस्कंदोको मूल्यमध्ये घटीमा ४० प्रतिशत नेपाली तथा भारतीय वस्तु र नेपालमा भएको श्रम सहितको वस्तुमा भारत सरकारले भारतीय बजारमा प्रत्येक वस्तुको छुट्टा छुट्टै आधारमा यथाशिघ्र छुटाउनु पर्ने आवश्यकतालाई ध्यानमा राख्दै देहाय अनुसार सुविधायुक्त प्रवेश दिनेछ :

(१) अपवादपूर्ण परिस्थितमा बाहेक, परिमाणात्मक बन्देजबाट मुक्ति दिने,
र/वा

(२) यस्ता वस्तुहरूको नेपालमा थप भएको मूल्य ८० प्रतिशत भन्दा कमती
छ तर कारखानाबाट निस्कंदको मूल्य ४० प्रतिशत भन्दा बढी छ भने अधिकतम सौविध्यता प्राप्त
राष्ट्रहरूको पैठारी महशुल दरको ५० प्रतिशत सम्म भंसार महशुल छुट सुविधा दिने ।

७. श्री ५ को सरकारले माथि प्रकरण ६ मा उल्लेख गरिए बमोजिम आवश्यक ठानेको
बेला भारतीय बजारमा अग्रिम व्यवहार ग्राह्य हुन योग्य वस्तुहरूको अनुरोध सूची उपलब्ध
गराउनेछ र सो प्राप्त गरेपछि भारत सरकारले यस्ता वस्तुहरूलाई अग्रिम व्यवहार ग्राह्यता
प्रदान गरिएको परिधि यथासीध श्री ५ को सरकारलाई जानकारी दिनेछ ।

८. अन्य उत्पादित वस्तुहरूका हकमा, जसमा नेपालमा थप हुने नेपाली तथा भारतीय
वस्तुहरू र श्रमको मूल्य कारखानाबाट निस्कंदको मूल्यको ४० प्रतिशत भन्दा कम भएमा
भारत सरकारले आफ्नो पैठारी क्षेत्र र अधिकतम सौविध्यता प्राप्त राष्ट्रहरूले पाएको
सुविधासंग मेल खाने गरी भारतीय बजारमा सामान्य प्रवेश गर्न दिने कुरामा पनि
समझदारी रहेको छ ।

९. सामाजिक तथा आर्थिक कारणहरूले सार्वजनिक क्षेत्रका एजेन्सीहरू मार्फत मात्र
भारत पैठारी गर्न दिइएका वस्तुहरू वा भारतीय व्यापार नियन्त्रण विनियम अनुसार पैठारी
गर्न प्रतिबन्ध लगाइएका वस्तुहरूको हकमा श्री ५ को सरकार, नेपालले सो प्रतिबन्ध
खुकुलो गर्नको लागि अनुरोध गरेमा भारत सरकारले सो कुरालाई ध्यानमा राखी
नेपालबाट त्यस्ता वस्तुहरू उपयुक्त व्यवस्था गरी पैठारी गर्ने अनुमति दिन सक्नेछ ।

१०. पैठारी महसूलको गणनाको प्रयोजनका लागि भारतीय भंसार ऐनमा तोकिए
बमोजिमको भंसार मूल्याङ्कन कार्यविधिहरू अपनाइने छन् ।

११. माथिका प्रकरणहरूमा उल्लेख गरिए बमोजिम अग्रिम व्यवहारको लागि ग्राह्यता
प्रदान गरिन योग्य सामानहरूको निकासी श्री ५ को सरकार, नेपाल अथवा श्री ५ को
सरकारद्वारा तोकिएको अड्डाद्वारा ती सामानहरूमा कुन हदसम्म वस्तु अथवा मूल्य समावेश
भएको छ भन्ने कुरा उल्लेख गरिएको प्रमाणपत्र अन्तर्गत हुनेछ ।

६. धारा ६ को सम्बन्धमा

सन्धि बहालहुने अवधिभर, भारतीय निकासीलाई प्राथमिकता प्रदान गरिने कार्यलाई
जारी राख्ने उद्देश्यले श्री ५ को सरकारले सबै भारतीय निकासीमा लाग्ने अतिरिक्त भंसार
महसूल छुट गर्नेछ ।

परिशिष्ट "क"

पारस्परिक व्यापारका लागि मञ्जूर गरिएका मार्गहरू

- (१) पशुपतिनगर/ सुविद्यापोखरी
- (२) काकरभिता/ नक्सालवारी
- (३) भद्रपुर/ गलगलिया
- (४) विराटनगर/ जोगवनी
- (५) सेतुबन्ध/ भीमनगर
- (६) राजविराज/ कुनौली
- (७) सिराहा, जनकपुर/ जयनगर
- (८) जलेश्वर/ भित्तामोड (सूर्यगढ)
- (९) मलंगवा/ सोनवडा
- (१०) गौर/ वैरागनिया
- (११) वीरगञ्ज/ रक्सौल
- (१२) भैरहवा/ नौतनुवा
- (१३) तौलिहवा/ खुनवा
- (१४) कृष्णनगर/ बढनी
- (१५) काँडावाडा/ जरुवा
- (१६) नेपालगञ्ज/ नेपालगञ्ज रोड
- (१७) राजापुर/ कतर्नियाघाट
- (१८) पृथ्वीपुर सती (कैलाली)/ तिकौनिया
- (१९) धनगढी/ गौरीफण्डा
- (२०) महेन्द्रनगर/ वनवासा
- (२१) महाकाली/ भुलाघाट (पिथौरागढ)
- (२२) दार्चुला/ धार्चुला

परिशिष्ट "ख"

सूचना नं. २०३/८० - भर्सात अनुसार भारतमा सुविधायुक्त व्यवहार ग्राह्य नेपाली औद्योगिक उत्पादनहरू
(मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १८८१ सम्मको)

क्रमसंख्या	वस्तुको विवरण
१	विस्कृत
२ *	प्रशोधित धिउ
३	उच्च तापक्रमसम्म उमालेको मिठाइहरू
४	सालको विउको तेल, धानको दुँटोको तेल, साल विउ रक्स्ट्राक्सन, धान रक्स्ट्राक्सन
५ *	स्ट्रवोड
६	भेनेष्टा (प्लाइवुड)
७ *	म्याग्नेसाइट
८ *	सिंगमरमर (मार्बल ब्लक), स्लाब्स र चीप्स
९	वेट ब्लू क्रोम बोकाको प्रशोधित छाला
१०	काष्ठआइरन सामानहरू
११	काँचो टल्क
१२ *	बरफका टुक्राहरू (आइस ब्लक)
१३ *	काठका सामान तथा फर्निचर
१४ *	कत्था र कच्छ
१५ *	गहुँको चोकर (ब्रान)
१६	जूटका सामान- सबै प्रकारका
१७	तोरीको तेल
१८	खोटो (रेजिन)
१९ *	पीना
२० *	चुनी, भुसी र आक्रा
२१	हस्तकलाका सामानहरू र हातले बुनेका कपडाहरू
२२	आलसको तेल
२३ *	सलाइको काँटी
२४	ग्राउण्ड टल्क (सिंगर स्तरको वाहेक)
२५ *	काठको धूलो
२६ *	धानको दुँटो
२७ *	बिनी
२८ *	स्लेट
२९ *	चुनको धूलो

- ३० गाइवस्तु र कुबुराको दाना
- ३१ * स्प्लीट क्रेष्ट (गाइ र भैसीको)
- ३२ * वेट ब्लू हाइडस (गाइ र भैसीको)
- ३३ * वेट ब्लू स्प्लीटस (गाइ र भैसीको)
- ३४ * भेजिटेबल ट्याण्ड वफ सोल छाला
- ३५ * क्रोम अपर र लाइनिङ छाला
- ३६ लेदर वोड
- ३७ अदुवाको तेल
- ३८ फलफूलको जाम, जेली र स्क्वास
- ३९ लेमोन वाली
- ४० भिनेगर
- ४१ मुड कटहरको क्रस
- ४२ रोज सिरप र ब्रूस सिरप
- ४३ गोलभेडाको सस र गोलभेडा केचप
- ४४ गोलभेडा मिष्ट मारमलैड
- ४५ * नूडल्स र स्पाघेटी
- ४६ * छाला (हाइड्स र स्किन्स) (प्रशोधित तथा अर्ध प्रशोधित)
- ४७ * पुनः सुकाइएको सूती (अप्रशोधित)
- ४८ जुता र क्लोजड लेदर अप्स
- ४९ माम्मा स्नाक्स (कर्म पप्स)
- ५० पान मसाला (यसको अर्थ सुपारी र चुना, कल्था, अलैची, कोप्रा, मेन्थल र सूती मध्ये एक वा बढी वस्तु मिश्रित)
- ५१ रमरी क्लथ
- ५२ रमरी पेपर
- ५३ स्थाण्ड पेपर
- ५४ रोजिन
- ५५ तार्पिन
- ५६ ड्रेस्ड विसल
- ५७ पेन्ट ब्रूस
- ५८ उड भेनियर
- ५९ पास्चराइज्ड नौनी
- ६० चकलेट प्यास्टी
- ६१ नरिक्लीको केक

- ६२ डेड वुड म्याग्नेसाइट
- ६३ लिन्विन रेजिनाथ
- ६४ भुङ्कटहरको फल
- ६५ सुन्तलाको रस
- ६६ सुन्तलाको परिकार
- ६७ सिसाको सीसा कलम
- ६८ लेख्ने र छापने कागज
- ६९ खदिलो काठको प्यानल ढोका
- ७० खदिलो काठको पार्केट
- ७१ सुद्ध टिनको जलप लगाएको नरम इस्पात पाताबाट बनेको बट्टा वा शिशीहरूमा बन्द गरिएको फलफूलको रस
- ७२ सुद्ध टिनको जलप लगाएको नरम इस्पात पाताबाट बनेको बट्टा वा शिशीहरूमा बन्द गरिएको गोलभेडाको रस
- ७३ सुद्ध टिनको जलप लगाएको नरम इस्पात पाताबाट बनेको बट्टामा बन्द गरिएको भुङ्कटहरको स्लाइस
- ७४ सुद्ध टिनको जलप लगाएको नरम इस्पात पाताबाट बनेको बट्टामा बन्द गरिएको गोलभेडाको पूरी
- ७५ तारको कीलाहरू
- ७६ काँडे तार
- ७७ आलुमिनियमको भाँडाकुँडाहरू
- ७८ लुगा धुने सावुन
- ७९ रूपव चिनी
- ८० टेरेटावल र टेरेटावल कपडा
- ८१ वीन्टर ग्रीन आयल
- ८२ एविज आयल
- ८३ आर्टेमिसिया आयल
- ८४ जुनिपर आयल
- ८५ वालाडोना एक्स्ट्राक्ट्स
- ८६ पामारोजा आयल.
- ८७ जान्योजाइलम आयल
- ८८ बिडी
- ८९ चिचिङ्गम
- ९० बबलगम
- ९१ एस्वेस्टस सिमेन्ट पाइप

* यी उत्पादनहरूका लागि प्रोफर्मा भर्न नपर्ने गरी छुट दिइएको छ ।

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकार
विच सम्पन्न
अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण सहयोग सम्झौता

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकार (यसपछि सविदाकारी पक्षहरू पनि भनिएको) ले,

व्यक्तिहरू र सामानहरूको आवागमनको निमित्त खुला रहेको उनीहरूको सम्-सीमानामा दुवैलाई फाइदाजनक उपायहरूबाट असल छिमेकिपन कायम राख्न इच्छुक भएर देहाय क्मोजिम मन्जुर गर्दछन :-

धारा - १

दुई देशको विचमा रहेको लामो तथा खुला सीमानालाई मान्यता राखेर तथा सिमा वारपार व्यक्तिहरू र सामानहरूको स्वतन्त्र आवागमन भइरहेको र स्वतन्त्र विदेश व्यापार नीतिहरू अनुसरण गर्ने उनीहरूलाई अधिकार भएको कुरालाई ध्यानमा राखी सविदाकारी पक्षहरूले दुई देशको विचमा अनधिकृत व्यापारबाट अर्को पक्षको आर्थिक हितमा प्रतिकूल असर नपरोस् भन्नाको लागि आफु मध्ये कुनैले आवश्यक भएका सबै उपायहरू अवलम्वन गर्न सक्ने कुरा मन्जुर गर्दछन् ।

धारा - २

सविदाकारी पक्षहरूले भन्सार, नशालु तथा मनोहीपक पदार्थ, विदेशी विनिमय र वैदेशिक व्यापार सम्बन्धि कुनै एक देशको कानून, नियमावली र विनियमको उल्लंघन र छलनबाट रोक्न एक अर्को संग प्रभावकारीरूपले सहयोग गर्ने मन्जुर गर्दछन् तथा यस प्रयोजनको निमित्त यस्तो उल्लंघन र छलनबाट रोक्ने सम्बन्धि कुरामा एक अर्कोलाई सरसल्लाह, सोधपुछ र सूचनाको आदान-प्रदान गर्ने काममा सहयोग गर्नेछन् ।

धारा - ३

परस्पर मन्जुर गरिएका अपवादहरूको अधिनमा रहि, प्रत्येक सविदाकारी पक्षले देहायका कुरामा प्रतिवन्ध लगाउन र रोक्न लाई एक अर्कोसंग सहयोग गर्ने छ :-

(३३)

आधिकारिकता मद्रूप विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(क) अर्को सविदाकारी पक्कावाट पैठारी भएको वस्तुहरू र कारखानावाट निस्कदाको मूल्य ५० प्रतिशत भन्दा बढि अर्को सविदाकारी पक्कावाट पैठारी भएको उत्पादनलाई तेश्रो देशमा पूनः निकासी गर्न,

(ख) तेश्रो देशहरूवाट पैठारी गरिएका वस्तुहरू र कारखानावाट निस्कदाको मूल्य ५० प्रतिशत भन्दा बढि तेश्रो देशवाट पैठारी गरिएको पदार्थ भएको यस्तो उत्पादित वस्तुलाई अर्को सविदाकारी पक्काको क्षेत्रमा पूनः निकासी गर्न ।

धारा - ४

प्रत्येक सविदाकारी पक्काले:-

(क) आफ्नो क्षेत्रवाट तेश्रो देशमा पूनः निकासी हुन सक्ने प्रवृत्तिका वस्तुहरू अर्को सविदाकारी पक्काको क्षेत्रवाट र अर्को सविदाकारी पक्काको क्षेत्रवाट आफ्नो क्षेत्रमा निकासी प्रतिवन्धित वस्तुको आयातमा प्रतिवन्ध लगाउन र रोकन उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ,

(ख) पैठारी गरिएका वस्तुहरू अर्को सविदाकारी पक्का तर्फ विचलन हुनवाट हटाउन भिटि गुण्टा नियमहरू, उपहारहरू तथा तेश्रो देशवाट सामानहरूको आयातको लागि विदेशी विनिमय स्विकृतिको आवश्यक व्यवस्थावाट उपयुक्त उपायहरू अवलम्बन गर्नेछ ।

धारा - ५

सविदाकारी पक्काहरूले सम-सीमाना वार पार अनधिकृत व्यापार सम्बन्धि तथ्यांक र अन्य सूचनाहरू संकलन र आदान-प्रदान गर्ने छन् । उनीहरूले आ-आफ्नो सम्बन्धित कानून र नियमावली अनुसार आयात र निर्यात प्रतिवन्ध लगाइएका, बन्देज गरिएका र नियन्त्रणको अधिनमा रहेका मालसामानहरूको सूचि एक अर्कोलाई नियमित रूपले आदान-प्रदान गर्न पनि मञ्जुर गर्दछन् ।

धारा - ६

प्रत्येक देशको सीमा भन्सारकार्यालयका प्रमुखहरूले उपयुक्त स्तरको आफ्नो प्रतिपक्षीसंग सम-सीमाना वारपार आलोपालो गरि कम्तीमा दुई महिनामा एक पटक नियमित रूपमा बैठक गर्नेछन:-

(क) अनधिकृत व्यापार रोकथामको लागि एक अर्कोलाई सहयोग गर्न,

(३४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रकाशित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

(ख) आ-आफ्नो क्षेत्रहरू वारपार सुचारु तथा निवर्धिरूपमा आवागमन कायम राख्न,

(ग) कार्यविज्ञ स्तरमा उठ्ने प्रशासकिय कठिनाईहरूको समाधानमा सहायता पु-याउन ।

धारा - ७

यस सम्झौताको प्रभावकारी तथा सामन्तस्वपूर्ण कार्यान्वयन सुचारु रूपमा गराउनको लागि सौविदाकारी पक्षहरूले नियमित रूपमा एक अर्कासँग सल्लाह गर्नेछन्।

धारा - ८

यो सम्झौता बि. सं. मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १८८१ देखि लागु हुने छ र पाँच(५) वर्षको अवधिको लागि बहाल रहने छ । परस्परको सहमतिद्वारा आपसमा मन्जुर गरिएका संसोधनहरूको अधिनमा रहि यसलाई एक पटकमा अर्को पाँच।पाँच(५।५) वर्षको अवधिहरूको निमित्त नविकरण गर्न सकिने छ । नेपाली हिन्दी र अंग्रेजी भाषाका दुई दुई प्रतिमा विक्रम सम्वत् मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १८८१ का दिन नयाँ दिल्लीमा हस्ताक्षर गरियो । सर्वे भाषाका प्रतिहरू समानरूपले प्रामाणिक छन् । शक भएमा अंग्रेजी भाषाको प्रति लागु हुने छ ।

(गोपालमान श्रेष्ठ)

बाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को सरकार, नेपालको निमित्त

(पि. चिदम्बरम्)

बाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारका निमित्त

मार्ग २०, २०४८
नयाँ दिल्ली

महामहिम,

हाम्रा दुई सरकारहरूको बीच आज हस्ताक्षर भएको पारवहन सन्धिको छलफलको सिलसिलामा नेपालको वैदेशिक व्यापार विकसित तथा विविधीकरण गर्न मद्दत गर्ने उद्देश्यले नेपालको बंगलादेशसँग र बंगलादेश भएर गरिने व्यापारको लागि भारत सरकारले राधिकापुर र अरु मञ्जुर गरिने अन्य मार्गहरू भएर आवश्यक स्थलगत पारवहन सुविधाहरू प्रदान गर्न मञ्जुर गरेको छ ।

यस प्रकारको पारवहन यातायातको सम्बन्धमा नेपालको भारतसँग भएको पारवहन सन्धिमा तोकिएको कार्यविधिहरू सोही बमोजिम लागू हुनेछन् ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूको बीच भएको सम्भवतिसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पृष्टि परिदिनु भए म अनुगृहित हुने छिन् ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाको आशवासनहरूलाई स्वीकार गर्नुहोस् ।

(गोपालमान श्रेष्ठ)

वाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को साक्षात्कृत निमित्त

श्री पि. चिदम्बरम्
वाणिज्य राज्य मन्त्री
भारत सरकार ।

मार्ग २०, २०४८

नयाँ दिल्ली

महामहिम

महामहिमको आजको मितिको देहाय बमोजिमको पत्र प्राप्त गर्ने सम्मान पाएँ:

" हाम्रा दुई सरकारहरूको बीच आज हस्ताक्षर भएको पारवहन सन्धिको छलफलको सिलसिलामा नेपालको बौद्धिक व्यापार विकसित तथा विविधीकरण गर्न मद्दत गर्ने उद्देश्यले नेपालको बंगलादेशसँग र बंगलादेश भएर गरिने व्यापारको लागि भारत सरकारले राधिकापुर र अरु मञ्जूर गरिने अन्य मार्गहरू भएर आवश्यक स्थलगत पारवहन सुविधाहरू प्रदान गर्न मञ्जूर गरेको छ ।

यस प्रकारको पारवहन यातायातको सम्बन्धमा नेपालको भारतसँग भएको पारवहन सन्धिमा तोकिएको कार्यविधिहरू सोही बमोजिम लागू हुनेछन् ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूको बीच भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पुष्टि गरि दिनु भए म अनुगृहीत हुने थिएँ ।"

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूको बीच भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी पुष्टि गर्दछु ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाको आभारसहित हस्ताक्षर गर्नुहोस् ।

(पि. चिन्मयम्)

जाणित्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारका निमित्त

श्री गोपालमान श्रेष्ठ

जाणित्य मन्त्री

श्री २ को मन्त्रालय

मार्ग २०, २०४८

नयाँ दिल्ली

महामहिम,

हाम्रा दुई सरकारहरूका बीच आज हस्ताक्षर भएको पारवहन सन्धिको छलफलको सिलसिलामा यो मञ्जूर गरिएको थियो कि नेपालको एक भागको माल अर्को भागमा भारतीय क्षेत्र भएर ल्याउँदा लैजाँदा नेपालबाट तेस्रो मुलुकमा मालसामान निकासी गर्ने सम्बन्धमा तोकिएको कार्यविधि सोही बमोजिम लागू हुनेछ । त्यसको अतिरिक्त भारतीय सीमाना भित्र नेपालको एक भागबाट अर्को भागमा यात्रा गर्दा यात्रुको साथमा लैजाने भिटीगुण्टाहरूको सिलसिलामा भारत सरकारले भारतमा रोकिने सम्भावना भएको मालको नेपालमा र भारतमा हुने मूल्यको अन्तर वा अन्य सम्बन्धित कुरालाई विचार गरी सडका सरल कार्यविधि तोक्यो दिनेछ । यात्रुको साथमा जाने अरू भिटीगुण्टाको मालसामानलाई विना रोकटोक आवत-जावत गर्न दिइनेछ ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हामीहरूको बीचमा भएको सम्भवतःसँग सही रूपमा मेल खाउनु भन्ने कृपया पुष्टि गरी दिनु भएर अनुगृहित हुने छु ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाको आश्वासनहरूलाई स्वीकार गर्नुहोस् ।

श्री पि. चिदम्बरम्
वाणिज्य राज्य मन्त्री
भारत सरकार

(गोपालमान श्रेष्ठ)
वाणिज्य मन्त्री
श्री ५ को सरकारका निमित्त

मार्ग २०, २०४८

नयाँ दिल्ली

महामहिम,

महामहिमको आजको मितिको देहाय बमोजिमको पत्र प्राप्त गर्ने सम्मान पार्ने:

"हाम्रा दुई सरकारहरूका बीच आज हस्ताक्षर भएको पारवहन सन्धिको छलफलको सिलसिलामा यो मञ्जूर गरिएको थियो कि नेपालको एक भागको माल अर्को भागमा भारतीय क्षेत्र भएर ल्याउँदा लैजाँदा नेपालबाट तेश्रो मुलुकमा मालसामान निकासी गर्ने सम्बन्धमा तोकिएको कार्यविधि सोही बमोजिम लागू हुनेछ । त्यसको अतिरिक्त भारतीय सीमाना भे नेपालको एक भागबाट अर्को भागमा यात्रा गर्दा यात्रुको साथमा लैजाने भिटीगुण्टाहरूको सिलसिलामा भारत सरकारले भारतमा रोकिने सम्भावना भएको मालको नेपालमा र भारतमा हुने मूल्यको अन्तर वा अन्य सम्बन्धित कुरालाई विचार गरी रकटा सरल कार्यविधि तोकि दिनेछ । यात्रुको साथमा जाने अरू भिटीगुण्टाको मालसामानलाई विना रोकटोक आवत- जावत गर्न दिइनेछ ।

भाषि उल्लिखित कुराहरू हामीहरूको बीचमा भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पुष्टि गरी दिनु भए म अनुगृहित हुने छु ।"

उपर्युक्त पत्रको व्यवहारहरू हामीहरू बीच भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी पुष्टि गर्दछु ।

(पि. चिदम्बरम्)

वाणिज्य राज्य मन्त्री

भारत सरकारका निमित्त

श्री गोपालमान श्रेष्ठ

वाणिज्य मन्त्री

श्री ५ को सरकार

(३६)

आधिकारिक रूपमा प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागू हुनेछ।

मार्ग २०, २०४६

नयाँ दिल्ली

महानिधिम,

हाम्रा दुई प्रतिनिधिमण्डलहरूले व्यापार मन्त्रि, पावटन मन्त्रि र भारत सरकार तथा श्री ५ को सरकार, नेपालका बीच अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण मध्येमा सम्झौतामा आज हस्ताक्षर गरे ।

प्रत्येक मन्त्रि - सम्झौतामा परिकल्पना गरिएको सरसल्लाहको निमित्त दुई सरकारबाट नोडिफिकेड अधिकृतहरूको उपयुक्त स्तरमा आवश्यकता बमोजिम जेता जेता बैठक बस्नेछ र व्यापार, पावटन तथा अनधिकृत व्यापारसम्बन्धी कुराहरूको प्रभावकारी तथा सामञ्जस्यपूर्ण कार्यान्वयनमा उहाँको कुनै समस्याको छलफल र समाधानको निमित्त उपयुक्त कार्यविधि निश्चित गर्नेछ ।

यस अतिरिक्त मन्त्रिहरू - सम्झौतामा परिकल्पना गरिएका दुई देशको बीचमा व्यापार प्रवर्द्धन, पावटन मन्त्रि - अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण गर्नको लागि दुई सरकारहरूको वरिष्ठ प्रतिनिधिमण्डल सम्मिलित भएको एउटा अन्तर सरकारी समिति रहनेछ । कमितीमा ६ महिनामा एक पटक आलोचनाको गरी कलमाडौँ र नयाँ दिल्लीमा समितिको बैठक बस्नेछ । माथिको प्रकरणमा उल्लेखित अधिकृत समूहहरूको बैठकबाट कुनै प्रश्नको समाधान हुन नसकेमा ती सबै प्रश्नहरू यस समितिमा पठाइनेछन् जसले तिनीहरूको समाधान गर्नेछ । उल्लेखित मन्त्रिहरू र सम्झौताको उद्देश्य प्राप्तिको लागि समितिले स्वयं कुनै पनि विषयमा कारवाही गर्न सक्नेछ ।

माथि उल्लेखित कुराहरू दुई सरकारहरू बीच भएको सम्झौतासँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पुष्टि गरी दिनु भए म धेरै अनुगृहित छिएँ ।

महानिधिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाको आभारसहित स्वीकार गर्नुहोस् ।

श्री पि. बिदम्बर
वाणिज्य राज्य मन्त्री
भारत सरकार

(गोपालमान श्रेष्ठ)
वाणिज्य मन्त्री
श्री ५ को सरकारका निमित्त

मार्ग २०, २०४६

नयाँ दिल्ली

महामहिम,

महामहिमको आजको मितिको देहाय बमोजिमको पत्र प्राप्त गर्ने सम्मान पाएँ :

"हाम्रा दुई प्रतिनिधिमण्डलले व्यापार सन्धि, पारवहन सन्धि र भारत सरकार तथा श्री ५ को सरकार, नेपाल बीच अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण सहयोग सम्झौतामा आज हस्ताक्षर गरे ।

प्रत्येक सन्धि र सम्झौतामा परिकल्पना गरिएको सरसल्लाहको निमित्त दुई सरकारहरूबाट तोकिएको अधिकृतहरूको उपयुक्त स्तरमा आवश्यकता बमोजिम बेला बेले बैठक बस्नेछ र व्यापार, पारवहन तथा अनधिकृत व्यापारसम्बन्धी कुराहरूको प्रभावकारी तथा सामञ्जस्यपूर्ण कार्यान्वयनमा उठेको कुनै समस्याको छलफल र समाधानको निमित्त उपयुक्त कार्यविधि निश्चित गर्नेछ ।

यस अतिरिक्त सन्धिहरू र सम्झौतामा परिकल्पना गरिएका दुई देशको बीचमा व्यापार प्रवर्द्धन, पारवहन सुविधा र अनधिकृत व्यापार नियन्त्रण गर्नको लागि दुई सरकारहरूको वरिष्ठ प्रतिनिधिहरू मर्ममिलित भएको एउटा अन्तर सरकारी समिति रहनेछ । कम्तीमा ६ महिनामा एक पटक आलोचना गरी काठमाडौँ र नयाँ दिल्लीमा समितिको बैठक बस्नेछ । माथिको प्रकरणमा उल्लेखित अधिकृत समूहहरूको बैठकबाट कुनै प्रश्नको समाधान हुन नसकेमा ती सबै प्रश्नहरू यस समितिमा पठाइने छन् जसले तिनीहरूको समाधान गर्नेछ । उल्लेखित सन्धिहरू र सम्झौताको उद्देश्य प्राप्तिको लागि समितिले स्वयं कुनै पनि विषयमा कारवाही गर्न सक्नेछ ।

माथि उल्लेखित कुराहरू दुई सरकारहरू बीच भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पुष्टि गरी दिनु भए म धेरै अनुगृहित हुने थिएँ ।"

उपयुक्त पत्र दुई सरकारहरू बीच भएको समझदारीसँग सही रूपमा मेल खान्छ भनी पुष्टि गर्दछु ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाको आदवाँसनहरूलाई स्वीकार गर्नुहोस् ।

(पि. चिदम्बरम्)
वाणिज्य राज्य मन्त्री
भारत सरकारका निमित्त

श्री गोपालमान श्रेष्ठ
वाणिज्य मन्त्री
श्री ५ को सरकार

आधिकारिकता ^(४९)सुदूर पश्चिम विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

वाणिज्य सचिव
भारत सरकार
नयाँ दिल्ली
मार्ग २०, २०४८

महामहिम,

हाम्रा दुई सरकारका बीच आज हस्ताक्षर भएका अन्य सन्धिहरूका अतिरिक्त व्यापार सन्धिको
क्षलफलको सिलसिलामा यो मन्जुर गरिएको छ कि व्यापार सन्धिको धारा ५ का सम्बन्धमा
प्रोटोकल ५ को प्रकरण १ अन्तर्गतका नेपाली उत्पादित वस्तुहरूको सुबिधायुक्त प्रवेशको
लागि दिइने प्रारम्भिक सुबिधाको अवधि पाँच वर्षको हुने छ । उक्त पाँच वर्षको अवधि
भुक्तान भएपछि मान्य रहने थप अवधि त्यस्ता वस्तुको भौतिक रचनाका सम्बन्धमा श्री ५ को
सरकारले पुनर्प्राप्ति गरेर जमोजिम हुने छ । त्यस्तो थप अवधि पनि पाँच वर्ष वा
व्यापार सन्धि कायम रहने अवधि मध्ये जुन पहिले हुन आउँछ सोही अवधिसम्मको लागि बहाल
रहने छ । प्रोफर्मा पेश गरेको मितिले भरमक चार महिना भित्र प्रोफर्मा स्वीकृति दिइने
छ ।

सिद्धान्ततः यो पनि मन्जुर गरियो कि व्यापार सन्धिको प्रोटोकल ५, प्रकरण १ को
प्रयोजनको लागि उत्पादित वस्तुमा नेपालमा थप हुने श्रम समावेश भएको कुरा हाम्रा दुई
सरकारहरू बीचको पारस्परिक परामर्शद्वारा प्रोटोकल ५ अन्तर्गतका तयारी वस्तुहरूको निषेधित
सूचीको तयारीको अधिनमा रही बिचार गरिने छ । निषेधित सूचीमा समावेश नभएका
वस्तुहरूलाई व्यापार सन्धिको प्रोटोकल जमोजिम भारतीय बजारमा सुबिधायुक्त प्रवेश पदान
गरिने छ ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूका बीच भएको सम्भाव्यतासँग सही रूपमा मेल
खान्छ भनि कृपया पुष्टी गरिदिनु भए म अनुगृहीत हुने छिन् ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाका आशवासनहरूलाई स्वीकार गर्नुहोस् ।

(ए. सी. गणेशन)

महामहिम श्री दुर्गा प्रकाश पाण्डेय,
वाणिज्य सचिव,
श्री ५ को सरकार, नेपाल
मुद्रा:- नयाँ दिल्ली

मार्ग २०, २०४८

नयाँ दिल्ली

महामहिम,

महामहिमको आजको मितिको देहाय क्मोजिमको पत्र प्राप्त गर्ने सम्मान प्राप्त :

"हाम्रा दुई सरकारका बीच आज हस्ताक्षर भएका अन्य सन्धिहरूका अतिरिक्त व्यापार सन्धिको छलफलको सिलसिलामा यो मन्जूर गरिएको छ कि व्यापार सन्धिको धारा ५ का सम्बन्धमा प्रोटोकल ५ को प्रकरण १ अन्तर्गतका नेपाली उत्पादित वस्तुहरूको सुविधायुक्त प्रवेशको लागि दिइने प्रारम्भिक सुविधाको अवधि पाँच वर्षको हुनेछ । उक्त पाँच वर्षको अवधि भुक्तान भएपछि मान्य रहने थप अवधि त्यस्ता वस्तुको भौतिक रचनाका सम्बन्धमा श्री ५ को सरकारले पुनर्प्रामाणिकरण गरे क्मोजिम हुनेछ । त्यस्तो थप अवधि पनि पाँच वर्ष वा व्यापार सन्धि कायम रहने अवधि मध्ये जुन पहिले हुन आउँछ सोही अवधिसम्मका लागि बढाए रहनेछ । प्रोफर्मा पेश गरेको मितिले भरसक चार महिना भित्र प्रोफर्मा स्वीकृति दिने छ ।

सिद्धान्ततः यो पनि मन्जूर गरियो कि व्यापार सन्धिको प्रोटोकल ५, प्रकरण १ को प्रयोजनको लागि उत्पादित वस्तुमा नेपालमा थप हुने श्रम समावेश भएको कुरा हाम्रा दुई सरकारहरू बीचको पारस्परिक परामर्शद्वारा प्रोटोकल ५ अन्तर्गतका तयारी वस्तुहरूको निर्जोधित सूचीको तयारीको अधिनमा रही बिचार गरिने छ । निर्जोधित सूचीमा समावेश नभएका वस्तुहरूलाई व्यापार सन्धिको प्रोटोकल क्मोजिम भारतीय बजारमा सुविधायुक्त प्रवेश प्रदान गरिने छ ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूका बीच भएको सम्भवद्वारिसंग सही रूपमा मेल खान्छ भनी कृपया पुष्टी गरिदिनु भए म अनुगृहित हुने थिए ।

माथि उल्लेखित कुराहरू हाम्रा दुई सरकारहरूका बीच भएको सम्भवद्वारिसंग सहि रूपमा मेल खान्छ भनि पुष्टी गर्दछु ।

महामहिम, कृपया मेरो उच्चतम भावनाका आशवासनहरूलाई स्वीकार गर्नु होस् ।

(दुर्गा प्रकाश पाण्डेय)

का. मु. सचिव

श्री ५ को सरकार, वाणिज्य मन्त्रालय

महामहिम श्री ए. सी. गणेशन

वाणिज्य सचिव

भारत सरकार,

नयाँ दिल्ली ।

TREATY OF TRANSIT
BETWEEN
HIS MAJESTY'S GOVERNMENT OF NEPAL
AND
THE GOVERNMENT OF INDIA

His Majesty's Government of Nepal and the Government of India (hereinafter also referred to as the Contracting Parties),

Animated by the desire to maintain, develop and strengthen the existing friendly relations and co-operation between the two countries,

Recognising that Nepal as a land-locked country needs access to and from the sea to promote its international trade,

And recognising the need to facilitate the traffic in transit through their territories,

Have resolved to conclude a Treaty of Transit, and

Have for this purpose appointed as their plenipotentiaries the following persons namely,

Shri Gopal Man Shrestha
Minister of Commerce
for His Majesty's Government
of Nepal.

Shri P. Chidambaram
Minister of State for Commerce
for the Government of India

Who, having exchanged their full powers, and found them good and in due form, have agreed as follows :

ARTICLE I

The Contracting Parties shall accord to "traffic in transit" freedom of transit across their respective territories through routes mutually agreed upon. No distinction shall be made which is based on flag of vessels, the places of origin, departure, entry, exit, destination, ownership of goods or vessels.

ARTICLE II

- (a) Each Contracting Party shall have the right to take all indispensable measures to ensure that such freedom, accorded by it on its territory does not in any way infringe its legitimate interests of any kind.
- (b) Nothing in this Treaty shall prevent either Contracting Party from taking any measures which may be necessary for the protection of its essential security interests.

ARTICLE III

The term "traffic in transit" means the passage of goods including unaccompanied baggage across the territory of a Contracting Party when the passage is a portion of a complete journey which begins or terminates within the territory of the other Contracting Party. The transshipment, warehousing, breaking bulk and change in the mode of transport of such goods as well as the assembly, dis-assembly or re-assembly of machinery and bulky goods shall not render the passage of goods outside the definition of "traffic in transit" provided any such operation is undertaken solely for the convenience of transportation. Nothing in this Article shall be construed as imposing an obligation on either Contracting Party to establish or permit the establishment of permanent facilities on its territory for such assembly, dis-assembly, or re-assembly.

ARTICLE IV

Traffic in transit shall be exempt from customs duties and from all transit duties or other charges except reasonable charges for transportation and such other charges as are commensurate with the costs of services rendered in respect of such transit.

ARTICLE V

For convenience of traffic in transit the Contracting Parties agree to provide at point or points of entry or exit, on such terms as may be mutually agreed upon and subject to their relevant laws and regulations prevailing in either country, warehouses or sheds, for the storage of traffic in transit awaiting customs clearance before onward transmission.

ARTICLE VI

Traffic in transit shall be subject to the procedure laid down in the Protocol here to annexed and as modified by mutual agreement. Except in cases of failure to comply with the procedure prescribed, such traffic in transit shall not be subject to avoidable delays or restrictions.

ARTICLE VII

In order to enjoy the freedom of the high seas, merchant ships sailing under the flag of Nepal shall be accorded, subject to Indian laws and regulations, treatment no less favourable than that accorded to ships of any other foreign country in respect of matters relating to navigation, entry into and departure from the ports, use of ports and harbour facilities, as well as loading and unloading dues, taxes and other levies, except that the provisions of this Article shall not extend to coastal trade.

ARTICLE VIII

Notwithstanding the foregoing provisions, either Contracting Party may maintain or introduce such measures or restrictions as are necessary for the purpose of :

- (i) protecting public morals;
- (ii) protecting human, animal and plant life;
- (iii) safeguarding national treasures;
- (iv) safeguarding the implementation of laws relating to the import and export of gold and silver bullion; and
- (v) safeguarding such other interests as may be mutually agreed upon.

ARTICLE IX

Nothing in this Treaty shall prevent either Contracting Party from taking any measures which may be necessary in pursuance of general international conventions, whether already in existence or concluded hereafter, to which it is a party relating to transit, export or import of particular kinds of articles such as narcotics and psychotropic substances or in pursuance of general conventions intended to prevent infringement of industrial, literary or artistic property or relating to false marks, false indications of origin or other methods of unfair competition.

ARTICLE X

In order to facilitate effective and harmonious implementation of this Treaty the Contracting Parties shall consult each other regularly.

ARTICLE XI

This Treaty shall come into force on the 6th December 1991 and shall remain in force for a period of seven years. It may be renewed for further periods of seven years by mutual consent, subject to such modifications as may be agreed upon.

Done in duplicate in Nepali, Hindi and English languages, all the texts being equally authentic, at New Delhi on the 6th December 1991. In case of doubt, the English text will prevail.

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's
Government of Nepal.

(P. Chidambaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India

PROTOCOL
TO THE TREATY OF TRANSIT
BETWEEN
NEPAL AND INDIA

I. With Reference to Article V

1. The following warehouses, sheds and open space, or such other warehouses, sheds and open space as the Trustees of the Port of Calcutta may offer in lieu thereof, shall be made available for the storage of transit cargo (other than hazardous goods) meant for transit to and from Nepal through India in accordance with the procedure contained in the Memorandum to the Protocol.

(I) COVERED ACCOMMODATION

'A' Shed Kidderpore Docks - Covering approximately
(including 'A' Annex) 3135 sq. metres.

Shed No. 25, Kidderpore - Covering approximately
4425 sq. metres.

Calcutta Jetty Shed No.8 - Ground Floor.

(II) OPEN SPACE

Open land at Circular - Covering approximately
Garden Reach Road. 4332 sq. metres.

Residential cum office - Covering approximately
land space at Haldia 2000.00 sq. metres.

Open land space at Haldia - Covering approximately
Dock interior zone 6985.00 sq. metres.

2. The above storage facilities shall be given on lease by the Trustees of the Port of Calcutta (hereinafter referred to as the Trustees) to an undertaking incorporated in accordance with the relevant India laws and designated by His Majesty's Government of Nepal for this purpose (hereinafter referred to as the Lessee).

3. The terms of the leases to be entered into between the Trustees and "lessee" shall conform to "Long-term Lease-Godown" and "Commercial Lease-land-long term" of the Trustees. The leases will be for twenty-five years.
4. Kidderpore Docks berth No. 25 shall be assigned by Calcutta Port Trust as a preferential berth to the lessee on commercial terms as applicable from time to time to Shipping Lines of India, if such a lease is finalised within six months of the signing of the Treaty. If, however, this option is not exercised within this period, charter vessels carrying traffic in transit of Nepal may be assigned to 25 K.P.D. berth on a priority basis, to the extent possible.
5. The lease rent shall be determined in accordance with the Schedules of Rent Charges as determined by the Trustees-in-meeting from time to time.
6. The transit cargo shall be subject to the levy of all charges by the Trustees in accordance with their Schedule of Charges in force from time to time.
7. The lessee would be permitted to own/or operate a number of trucks and barges in the Port Area in connection with the storage of cargo in transit in the said areas, subject to compliance with the normal rules and regulations applicable to trucks and barges plying in the Port Area.
8. The Collector of Customs, Calcutta, in accordance with the relevant provisions of the laws and regulations, will provide the lessee for a Customs House agent's licence for the clearance at the Port of Calcutta of traffic in transit from and to Nepal. If a licence is also required from the Port of Calcutta for this work, Calcutta Port Trust will provide such licence in accordance with the relevant provisions of their bye-laws/regulations.
9. The owner of goods or the lessee, if authorised by owner, may under the supervision of the proper Officer of the Indian Customs :
 - (i) inspect the goods,
 - (ii) separate damaged or deteriorated goods from the rest,
 - (iii) sort the goods or change their containers for the purpose of preservation for onward transmission,
 - (iv) deal with the goods and their containers in such a manner as may be necessary to prevent loss or

deterioration or damage to the goods.

10. The warehouses shall function during the normal working hours under the supervision of Officers to be provided by the Calcutta Customs House. Where, however, such functioning is necessary outside the office hours, Officers for supervision would be provided by the said Customs House on payment of the prescribed fees.

II. With Reference to Article VI

1. All traffic in transit shall-

(i) pass only through the following routes :

(a)	Calcutta	Galgalia
(b)	Calcutta	Jogbani
(c)	Calcutta	Bhimanagar
(d)	Calcutta	Jayanagar
(e)	Calcutta	Raxaul
(f)	Calcutta	Nautanwa
(g)	Calcutta	Barhni
(h)	Calcutta	Nepalgunj Road
(i)	Calcutta	Gauri-Phanta
(j)	Calcutta	Banbasa
(k)	Calcutta	Tikonía
(l)	Calcutta	Jarwa
(m)	Calcutta	Bhitamora(Sitamardi)
(n)	Calcutta	Naxalbari(Panitanki)
(o)	Calcutta	Sukhia Pokhari

provided that :

- (a) These routes may be discontinued or new ones added by mutual agreement.
- (b) Bulk traffic such as fertilisers, cement etc. moving by rail shall pass through Calcutta / Narayanpur Anant route or any other agreed route subject to prior intimation being given to Customs as and when such movements are anticipated.
- (ii) Comply with the procedure as set out in the memorandum annexed hereto.
- (iii) Comply with any other detailed regulations which may be prescribed through mutual consultation by the Contracting Parties in keeping with the nature of the commodity and the need for expeditious movement and the safety of transport.

2. Wherever enroute it becomes necessary to break bulk in respect of consignments in transit, such breaking shall be done only under the supervision of the appropriate officials of the Indian Customs.

3. All goods intended for removal in transit to Nepal while in the process of removal to or from the warehouses or other storage places that may be leased out in Calcutta Port for the storage of such goods and also while in storage or under the process of packing, sorting and separation etc., in such warehouses or places, shall be subject to relevant Indian laws and regulations.

4. The procedure in the foregoing paragraphs shall apply mutatis mutandis to road transport with the following modifications:

(a) Arms, ammunition and hazardous cargo shall not be allowed to be transported by road.

NOTE : With reference to hazardous cargo exception could be permitted as may be mutually agreed.

(b) The truck shall have a pilfer-proof container conforming to specifications to be mutually agreed upon which is capable of being locked and sealed. The Containers shall be locked by the locks of Indian Customs.

(c) The individual packages shall be sealed by Indian Customs.

(d) Conditions at (b) and (c) above shall not apply to non-sensitive bulk items as may be mutually agreed upon.

(e) Sealing of individual packages may be dispensed with when they are imported packed in recognised containers, provided the entire contents of the container are consigned to the same consignee and container is sealed and the provision of (b) above is complied with.

(f) If the truck breaks down, the nearest Customs Officer shall be approached with least possible delay.

(g) Any other mutually agreed modifications that may be considered necessary from time to time in respect of the procedure for road transport operation.

5. Respecting each other's relevant laws, it is agreed that the Contracting Parties will take all steps to prevent deflection of their mutual trade to third countries and to ensure compliance with the procedure for the transit of goods across their territories.

6. In order to facilitate the movement of traffic-in-transit, additional means of transport and facilities, mutually agreed upon, may be added.

(५०)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

MEMORANDUM

In pursuance of and subject to the provisions of the Protocol to the Treaty of Transit, His Majesty's Government of Nepal and the Government of India agree that the following detailed procedure shall apply to traffic in transit :

IMPORT PROCEDURE

When goods are imported from third countries for Nepal in transit through India, the following procedure shall be observed at the Indian port of entry (hereinafter called the Customs House):

1. (a) Transit of consumer goods and specialised materials for consumer goods imported for Nepal shall be allowed against import licences issued by HMG.
- (b) In case of goods other than those referred to in (a) above, the Royal Nepalese Consul General or Consul at Calcutta shall furnish the following certificate on the Customs Transit Declaration :

"I have verified that the Goods specified in this Declaration and of the quantity and value specified herein have been permitted to be imported by His Majesty's Government of Nepal under Licence No.....dated"

NOTE: I. His Majesty's Government will arrange to supply through the Indian Embassy at Kathmandu to the Collectors of Customs concerned, the specimen signature of official/officials who sign His Majesty's Government's import licences. It will also arrange to have one copy each of import licences issued by it for such goods, sent direct to the Collector of Customs concerned.

NOTE :II. This requirement will not apply in case of goods for the import of which into Nepal no licence is required under the laws of HMG of Nepal.

2. At the Customs House, the Importer or his Agent (hereinafter referred to as the importer) shall present a Customs Transit Declaration containing the following particulars :
 - (a) Ship's name, Rotation No. and Line No.
 - (b) Name and address of the Importer.
 - (c) No., description, marks and serial nos. of the packages.

- (d) Country of consignment, origin, if different.
- (e) Description of goods.
- (f) Quantity of goods.
- (g) Value of goods.
- (h) HMG's import licence No. and Date
- (i) Route of transit.
- (j) A declaration at the end in the following words:-

"I/We declare that the goods entered herein are for Nepal in transit through India and shall not be diverted enroute to India or retained in India".

"I/We declare that all the entries made therein above are true and correct to the best of my/our knowledge and belief".

Signature.

3. The Customs Transit Declaration shall be made in sextuplicate. All copies along with Nepal Import Licence wherever required, shall be presented to the Customs House. The copy of the Nepal Import Licence so presented shall be compared by the Customs House with the copy received directly from HMG of Nepal.
4. Consumer goods and specialised materials for consumer goods must be removed to Nepal sheds within free time, if not already put in wagons. An authorization with removal instructions of the owner for the purpose shall be necessary for removal. The Government of India will continue the arrangement with the Trustees of the Port of Calcutta for increasing the free time for Nepal's transit cargo including containerized cargo to 7 days.
5. The Customs House shall make a percentage examination of the goods to check whether the goods are in accordance with the Customs Transit Declaration and conform to the import licence wherever such licence is required. Goods for Nepal as covered by the said licence and also in accordance with the Customs Transit Declaration shall be approved for onward transmission. However, in making such examination, avoidable delays shall be curtailed to the utmost in order to expedite the traffic-in-transit.

NOTE: The percentage examination referred to here means that a percentage of the total packages in a consignment will be selected for examination and not that a percentage of the contents of every one of the packages comprised in the consignment will be examined.

6. The goods shall be transported from the Customs Port of entry to the border post in closed railway wagons or in pilfer-proof containers (to be provided by the importer) which can be securely locked. The containers or wagons, as the case may be, shall be locked and duly sealed after the above examination. Individual packages in such wagons or containers shall not be sealed except where consumer goods or specialised materials for consumer goods are being transported or where the goods are to go to Nepal by a route where the railway line does not reach upto the last town of the border.
7. Where goods cannot be transported in closed wagons and have to be transported in open wagons or flats, detailed identifying particulars shall be recorded in the Customs Transit Declaration.
8. "Small" consignments of traffic in transit will be accepted for booking by railway from one of the agreed warehouses leased to Nepal Transit and Warehousing Company Ltd. provided the minimum load condition as applicable in Indian Railways is satisfied.
9. The goods shall be covered by an insurance policy and/or such legally binding undertaking to the satisfaction of the Collector of Customs, Calcutta, in the manner indicated below:-
 - (a) Goods moving by rail upto the border shall be covered by an insurance policy for an amount equal to the Indian Customs duty on such goods. This policy shall be assigned to the Collector of Customs, Calcutta, and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Nepal.
 - (b) Goods moving by road in trucks belonging to Nepal Transit & Warehousing Company Ltd. , or Nepal Transport Corporation shall be covered by an insurance policy for an amount equal to the Indian Customs duty on such goods. This policy shall be assigned to the Collector of Customs, Calcutta, and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Nepal. In addition, Nepal Transit and Warehousing Company Ltd. shall give an undertaking to the Collector of Customs, Calcutta, to pay the difference between the market value of goods in India and their c.i.f. value plus Indian Customs duty in the event of the goods not reaching Nepal.
 - (c) Goods moving by road in trucks other than those mentioned at (b) above shall be insured for an amount equal to the difference between the market value of

the goods in India and their c.i.f. value. This policy shall be assigned to the Collector of Customs, Calcutta and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Nepal.

- NOTE: 1. In respect of goods belonging and consigned to His Majesty's Government of Nepal under (a) and (b) above no insurance shall be required provided an undertaking or a further undertaking, as the case may be, is given by Nepal Transit and Warehousing Company Ltd. in lieu of such insurance.
2. No such requirements will be necessary in respect of goods carried by air without transshipment enroute or in such cases as may be mutually agreed upon.
3. In the event of goods carried by rail not reaching the booked destination, Indian Railways shall, where liable as carriers under the Indian Railways Act, pay the c.i.f. price to the importer.
10. After the Customs House is satisfied as regards the checks contemplated in the preceding paragraphs, it shall endorse all the copies of the Customs Transit Declaration. The original copy shall be handed over to the importer. The duplicate and triplicate will be sent by post to the Indian border Customs Officer and the remaining copies shall be retained by the Customs House. In order to avoid delay in postal transmission, duplicate and triplicate copies of the C.T.D. along with copy of the original railway receipt shall be handed over to the importer or his authorised representative in a sealed cover, if he so desires. This facility shall however be denied to the importer who defaults in the production of these documents within a reasonable time to the Indian Border Customs Officer.
11. In case of any suspicion of pilferages, traffic-in-transit shall be subject to checks by the Indian Customs during the period that they are in transit, as may be necessary, particularly at the point of railway transshipment from broad-gauge to metre-gauge.
12. On arrival of goods in transit at the border railway station, the sealed wagons or the sealed containers as the case may be, shall be presented to the Indian Customs Officer at the station, who shall examine the seals and locks and, if satisfied, shall permit the unloading or

breaking of bulk, as the case may be, under his supervision. The importer shall present the original copy of the Customs Transit Declaration duly endorsed by the Indian Customs House of entry, to the Indian Customs Border Officer, who shall compare the original copy with the duplicate and triplicate received by him and will, in cases where the seals and the locks on the wagons or containers and on the packages where required under para 6 are intact, identify the packages with the corresponding Customs Declaration and, if satisfied, will endorse all the copies of the Declaration. In cases where the seals and locks on the wagons or on the containers or on the packages are not intact, or there is suspicion otherwise, he may examine the contents. The goods shall be delivered by the railway only after clearance as above by the Indian Customs Officer at the border station. The Indian Customs Officer shall thereafter through such escorts or supervision as may be necessary ensure that the goods cross the border and reach Nepal. He, or in cases where there is an Indian Officer posted right at the border, such officer will certify on the copies of the Customs Transit Declaration that the goods have crossed into Nepal. The Indian Customs Officer shall then hand over the original copy of the Customs Transit Declaration to the importer, send the duplicate to the Indian Customs House at the port of entry, send the triplicate to the Nepalese Customs Officer at the corresponding Nepalese post and after it is received back duly endorsed by the Nepalese Customs Officer, retain it for his records.

13. If a consignment in transit is received at destination in more than one lot, the separate lots of the consignment covered by one Customs Transit Declaration may be presented in separate lots and the Indian Customs Officer at the border shall release the goods so presented after necessary examination and check of relevant documents and goods and after making the necessary endorsement. In such a case, the Indian Customs Officer at the border shall send the triplicate copy of Customs Transit Declaration to the Nepalese Customs Officer at the corresponding Nepalese post only after release of the entire consignment as covered by the Customs Transit Declaration.
14. In cases where the duplicate and triplicate copies of the Customs Transit Declaration are not received at the Customs Office of exit, the Indian Customs officer will, by telephonic or other quick means of communication with the Customs Office of entry seek confirmation to ensure against delay and then on the basis of aforesaid confirmation allow despatch of goods.

15. The Nepalese Customs Officer shall:

- (i) endorse a certificate over his signature and authenticate it under customs stamp on the original copy of the Nepal import licence, if any, and the Customs Transit Declaration that the packages correspond in all respects with the particulars shown in the declaration and in all materials respects with the Nepal import licence and that the goods have been cleared from Nepalese Customs custody for entry into Nepal,
- (ii) return the original copy of the Declaration and the original copy of the Nepal import licence, if any, to the importer or his agent,
- (iii) return the triplicate copy duly endorsed to the authorised official of Land Customs and Central Excise after the goods have crossed the Nepalese border customs post.

16. The importer will present to the Assistant Collector of Customs the original Customs Transit Declaration duly certified by the authorised officer of Land Customs and Excise and the Nepalese Customs Officer to the effect that the goods have crossed into Nepal. The original Declaration should reach the Assistant Collector of Customs concerned within one month of the date on which transit was allowed at the Indian port of importation, or such extended time as the Assistant Collector of Customs might allow. For every week or part thereof delay in presenting the original Customs Transit Declaration duly certified as above, the importer shall pay a sum of Rs. 1/- for every Rs. 1000/- of the Indian market price of the goods.

EXPORT PROCEDURE

When goods from Nepal are cleared from Nepalese Customs custody for export to third countries in transit through India, the exporter or his agent (hereinafter referred to as the exporter) shall be required to observe the following procedure at the corresponding Indian Border Customs Post:

1. The Senior-most officer incharge of the Nepalese Customs Office at the border shall furnish the following certificate on the Customs Transit Declaration :-

"I have verified that the goods specified in this Declaration and of the quantity and value specified herein have been permitted to be exported by His Majesty's Government of Nepal under licence No..... dated"

2. The exporter shall prepare the Customs Transit Declaration in quadruplicate and shall present it to the Indian Customs Officer at the Customs Post through which the goods are to enter India. The Customs Transit Declaration shall contain the following particulars :-

- (a) Name and address of the Exporter
- (b) No., description, marks and serial nos. of the packages
- (c) Country to which consigned
- (d) Description of goods
- (e) Quantity of goods
- (f) Value of goods
- (g) HMG's Export Licence No. and date
- (h) Country of origin of the goods
- (i) Indian customs office of entry from Nepal
- (j) A declaration at the end in the following words:-

" I/We declare that the goods entered herein are not of Indian origin, are for export from Nepal to countries other than India and shall not be diverted enroute to India or retained in India".

" I/We declare that all the entries made above are true and correct to the best of my/our knowledge and belief".

Signature

3. The Indian Customs Officer at the point of entry into India shall make such examination of packages and the contents as may be necessary to check whether:
- (i) the goods are in accordance with the Customs Transit Declaration,
 - (ii) the goods are such as have been specified by the Government of India as being liable to pilferage enroute having regard to the duty and restrictions, if any, to which they are liable on import into India,
 - (iii) they are of origin as declared in the Customs Declaration Form.
4. After the necessary check the Indian Customs Officer at the border shall endorse all the copies of the Customs Transit Declarations. He shall hand over the original to the exporter and will send the duplicate and triplicate by post to the Collector of Customs, Calcutta. In order to avoid delay in postal transmission, duplicate and triplicate

- copies of the CTDs shall be handed over to the exporter or his authorised representatives in a sealed cover, if he so desires. This facility shall however be denied to the exporter who defaults in the production of these documents within a reasonable period to the Indian Customs House at the port of exit. The quadruplicate shall be retained by the Indian Customs officer at the border.
5. The goods specified in sub-paragraph (ii) of paragraph 3 above shall be transported from the Indian Customs border post to Calcutta port in closed railway wagons or in pilfer-proof containers (to be provided by the exporter) which can be securely locked. The containers or wagons, as the case may be, shall be locked and duly sealed after the examination by the border Customs Officer.
 6. Where the goods cannot be sent in closed wagons and have to be transported in open wagons or flats, detailed description, particulars and specifications thereof shall be recorded in the Customs Transit Declaration.
 7. After the verification as contemplated in preceding paragraphs has been completed by the Indian Customs official at the border, he shall endorse all the copies of the Declaration and where sealing has been done, give necessary indication thereof on the relevant Customs Transit Declaration and allow the movement of goods to Calcutta Port. He shall hand over the original copy of the Declaration to the exporter and send the duplicate and triplicate by post to the Collector of Customs, Calcutta and retain the quadruplicate copy with him.
 8. The goods specified in sub para (ii) of para 3 above shall be covered by an insurance policy and/or such legally binding undertaking to the satisfaction of the concerned Collector of Customs in the manner indicated below :
 - (a) Goods moving by rail from the border shall be covered by an insurance policy for an amount equal to the Indian Customs duty on such goods. This policy shall be assigned to the concerned Collector of Customs and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Calcutta Customs.
 - (b) Goods moving by road in trucks belonging to Nepal Transit & Warehousing Co. Ltd., or Nepal Transport Corporation shall be covered by an insurance policy for an amount equal to the Indian Customs duty on such goods. This policy shall be assigned to the concerned Collector of Customs, and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Calcutta Customs. In addition, Nepal Transit and Warehousing Co. Ltd. shall give an undertaking to the concerned Collector of Customs to pay the difference between the market value of goods in India and their c.i.f. value plus Indian Customs duty in the event of the goods not reaching Calcutta Customs.

- (c) Goods moving by road in trucks other than those mentioned at (b) above shall be insured for an amount equal to the difference between the market value of the goods in India and their c.i.f. value. This policy shall be assigned to the concerned Collector of Customs and the amount shall become payable to the Collector in the event of the goods not reaching Calcutta Customs.

Note :- 1. In respect of goods belonging to and consigned by His Majesty's Government of Nepal under (a) and (b) above no insurance shall be required provided an undertaking or a further undertaking, as the case may be, is given by Nepal Transit and Warehousing Co.Ltd. in lieu of such insurance.

2. No such requirement will be necessary in respect of goods carried by air without transshipment enroute or in such cases as may be mutually agreed upon.

3. In the event of goods carried by rail not reaching the booked destination, Indian Railways shall, where liable as carriers under the Indian Railways Act, pay the c.i.f. price to the exporter.

9. In case of any suspicion of pilferage, the goods specified in sub-para (ii) of para 3 above shall, while in transit through India, be subject to such checks by the Indian Customs as may be necessary particularly at the point of railway transshipment from metre-gauge to broad-gauge.

10. On arrival of goods at Calcutta Port, the exporter shall present the original copy of the Customs Transit Declaration duly endorsed by the Customs Border Office to the Customs House. This copy shall be compared by the Customs House with the duplicate and triplicate received by it from the border. In case of goods which have moved under seals and locks, the Customs House shall check the seals and locks and where there is suspicion that they have been tampered with, will examine the goods to identify them with the corresponding Customs Transit Declaration. After the verification as contemplated in this paragraph is completed by the Customs House, it shall permit the export of the goods and will in case of goods specified in sub-para (ii) of para 3 ensure that these are duly shipped. After the goods have been shipped, the Customs House shall endorse all the copies of the Customs Transit Declaration, hand over the original to the exporter and send the triplicate copy to the Indian Customs Border Office and retain the duplicate.

11. Where export cargo is shut out, it will be removed to the warehouse leased out to Nepal Transit and Warehousing Co.Ltd. on filing of such removal instructions by the exporter or his authorised agents.

(५१)

आधिकारिकता कृष्ण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ

TREATY OF TRADE
BETWEEN
HIS MAJESTY'S GOVERNMENT OF NEPAL
AND
THE GOVERNMENT OF INDIA

His Majesty's Government of Nepal and the Government of India
(hereinafter referred to as the Contracting Parties),

Being conscious of the need to fortify the traditional connection
between the markets of the two countries,

Being animated by the desire to strengthen economic co-operation
between them,

Impelled by the urge to develop their economies for their several
and mutual benefit, and

Convinced of the benefits of mutual sharing of scientific and
technical knowledge and experience to promote mutual trade,

Have resolved to conclude a Treaty of Trade in order to expand
trade between their respective territories and encourage
collaboration in economic development, and

Have for this purpose appointed as their Plenipotentiaries the
following persons, namely,

Shri Gopal Man Shrestha
Minister of Commerce
for His Majesty's Government
of Nepal.

Shri P. Chidambaram
Minister of State for Commerce
for the Government of India

Who, having exchanged their full powers and found them good
and in due form, have agreed as follows:

ARTICLE I

The Contracting Parties shall explore and undertake all measures,
including technical co-operation, to promote, facilitate, expand
and diversify trade between their two countries.

ARTICLE II

The Contracting Parties shall endeavour to grant maximum facilities and to undertake all necessary measures for the free and unhampered flow of goods, needed by one country from the other, to and from their respective territories.

ARTICLE III

Both the Contracting Parties shall accord unconditionally to each other treatment no less favourable than that accorded to any third country with respect to (a) customs duties and charges of any kind imposed on or in connection with importation and exportation and (b) import regulations including quantitative restrictions.

ARTICLE IV

The Contracting Parties agree, on a reciprocal basis, to exempt from basic customs duty as well as from quantitative restrictions the import of such primary products as may be mutually agreed upon, from each other.

ARTICLE V

Notwithstanding the provisions of Article III and subject to such exceptions as may be made after consultation with His Majesty's Government of Nepal, the Government of India agree to promote the industrial development of Nepal through the grant on the basis of non-reciprocity of specially favourable treatment to imports into India of industrial products manufactured in Nepal in respect of customs duty and quantitative restrictions normally applicable to them.

ARTICLE VI

With a view to facilitating greater interchange of goods between the two countries, His Majesty's Government shall endeavour to exempt, wholly or partially, imports from India from customs duty and quantitative restrictions to the maximum extent compatible with their development needs and protection of their industries.

ARTICLE VII

Payments for transactions between the two countries will continue to be made in accordance with their respective foreign exchange laws, rules and regulations. The Contracting Parties agree to consult each other in the event of either of them experiencing difficulties in their mutual transactions with a view to resolving such difficulties.

ARTICLE VIII

The Contracting Parties agree to co-operate effectively with each other to prevent infringement and circumvention of the laws, rules and regulations of either country in regard to matters relating to foreign exchange and foreign trade.

ARTICLE IX

Notwithstanding the foregoing provisions, either Contracting Party may maintain or introduce such restrictions as are necessary for the purpose of:

- (a) protecting public morals,
- (b) protecting human, animal and plant life,
- (c) safeguarding national treasures,
- (d) safeguarding the implementation of laws relating to the import and export of gold and silver bullion, and
- (e) safeguarding such other interests as may be mutually agreed upon.

ARTICLE X

Nothing in this treaty shall prevent either Contracting Party from taking any measures which may be necessary for the protection of its essential security interests or in pursuance of general international conventions, whether already in existence or concluded hereafter, to which it is a party relating to transit, export or import of particular kinds of articles such as narcotics and psychotropic substances or in pursuance of general conventions intended to prevent infringement of industrial, literary or artistic property or relating to false marks, false indications of origin or other methods of unfair competition.

ARTICLE XI

In order to facilitate effective and harmonious implementation of this Treaty, the Contracting Parties shall consult each other regularly.

ARTICLE XII

This Treaty shall come into force on the 6th December 1991, and shall remain in force for a period of five years. It may be renewed for further periods of five years, at a time, by mutual consent, subject to such modifications as may be agreed upon.

Done in duplicate in Nepali, Hindi and English languages, all the texts being equally authentic, at New Delhi on 6th December 1991. In case of doubt, the English text will prevail.

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's
Government of Nepal.

(P. Chidanbaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India.

PROTOCOL
TO THE TREATY OF
TRADE

I. With Reference to Article I

1. It is understood that the trade between the two Contracting Parties shall be conducted through the mutually agreed routes as are mentioned in the Annexure A. Such mutually agreed routes would be subject to joint review as and when required.
2. It is further understood that the exports to and imports from each other of goods which are not subject to prohibitions or duties on exportation or importation shall continue to move through the traditional routes on the common border.

II. With Reference to Article II

1. It is understood that all goods of Indian or Nepalese origin shall be allowed to move unhampered to Nepal or India respectively without being subjected to any quantitative restrictions, licensing or permit system with the following exceptions :
 - (a) goods restricted for export to third countries,
 - (b) goods subject to control on price for distribution or movement within the domestic market, and
 - (c) goods prohibited for export to each other's territories to prevent deflection to third countries.
2. In order to facilitate the smooth flow of goods across the border, the list of commodities subject to restrictions/prohibitions on exports to each other's territories shall be immediately communicated through diplomatic channels as and when such restrictions prohibitions are imposed or relaxed,
3. It is further understood that when notifications regarding restrictions on exports to each other are issued, adequate provisions will be made therein to allow the export to each other of the goods which are already covered by Letter of Credit or goods which are already in transit and/or booked through the railways or other public sector transport undertakings or goods which have already arrived at the border customs posts on the day of the notification.

4. In respect of goods falling under prohibited or restricted categories as mentioned in para 1 above and where needed by one Contracting Party, the other shall authorise exports of such goods subject to specific annual quota allocations. Specific request list of such goods shall be furnished to each other by the end of November and specific quota allocations for the following calendar year shall be made by the end of December with due regard to the supply availability and the overall need of the other Contracting Party. The quota list may be jointly reviewed as and when necessary.
5. The Contracting Parties shall take appropriate measures and co-operate with each other to prevent unauthorised import in excess of the quota of goods the export of which is prohibited or restricted from the territory of the other Contracting party.

III. With Reference to Article III

1. The Government of India will allow to His Majesty's Government of Nepal payment of the excise and other duties collected by the Government of India on goods produced in India and exported to Nepal provided that:
 - (i) such payment shall not exceed the import duties and like charges levied by His Majesty's Government of Nepal on similar goods imported from any other country, and
 - (ii) His Majesty's Government of Nepal shall not collect from the importer of the said Indian goods so much of the import duty and like charges as is equal to the payment allowed by the Government of India.

IV. With Reference to Article IV

1. The following primary products would be eligible for preferential treatment:
 1. Agriculture, horticulture and forest produce and minerals which have not undergone any processing,
 2. Rice, Pulses and flour,
 3. Timber,
 4. Jaggery (gur and shakhar),
 5. Animals, birds and fish,
 6. Bees, bees-wax and honey,
 7. Raw wool, goat hair, and bones as are used in the manufacture of bone-meal,
 8. Milk, home made products of milk and eggs,

9. Ghani-produced oil and oilcakes,
10. Ayurvedic and herbal medicines,
11. Articles produced by village artisans as are mainly used in villages,
12. Akara,
13. Yak Tail,
14. Any other primary products which may be mutually agreed upon.

2. It is understood that in the matter of internal taxes or charges the movement of primary products of either Contracting Party to any market destinations in the territory of the other shall be accorded treatment no less favourable than that accorded to the movement of its own primary products within its territory.
3. It is also understood that the aforesaid provisions will not preclude a Contracting Party from taking any measure which it may deem necessary on the exportation of primary products to the other.

1. With Reference to Article V

1. (i) The Government of India will provide access to the Indian market free of "basic and auxiliary" customs duty and quantitative restrictions generally, for all manufactured articles which contain not less than eighty percent of Nepalese materials or Nepalese and Indian materials.
- (ii) Further, the Government of India will provide access to the Indian market, on a case to case basis, free of "basic and auxiliary" customs duty and quantitative restrictions for manufactured articles which contain not less than fifty five percent of Nepalese materials or Nepalese and Indian materials.
2. Further, when such articles are manufactured in "small" units in Nepal, the "additional" duty on these articles will be equivalent to the rates of excise duty applicable under the Indian Customs and Central Excise Tariff to articles produced in similar units in India.
3. In regard to "additional" duty collected by the Government of India in respect of manufactured articles other than those manufactured in "small" units: Wherever it is established that the cost of production of an article is higher in Nepal than the cost of production in a corresponding unit in India,

a sum representing such difference in the cost of production, but not exceeding 25 percent of the "additional" duty collected by the Government of India, will be paid to His Majesty's Government of Nepal provided :

- (a) Such manufactured articles contain not less than eighty percent of Nepalese and Indian material, and
 - (b) His Majesty's Government of Nepal have given assistance to the same extent to the (manufacturer) exporter.
4. Procedures to determine the eligibility of industrial products to these concessions and for the verification of the values of different components of Nepalese industrial products shall be as already in force under the 1978 Nepal -India Treaty of Trade. Changes, if any, in the procedures which may be considered necessary may be agreed upon mutually.
 5. List of articles produced in Nepal already exempted from "basic and auxiliary" customs duty and quantitative restrictions under provisions of para 1 above is at Annexure B.
 6. In the case of other manufactured articles in which the value of Nepalese and Indian materials including labour added in Nepal is at least 40 percent of the ex-factory price, the Government of India will allow the articles on a case by case basis for following preferential treatment, keeping in mind the need for expeditious clearance, in the Indian market :
 - (a) barring exceptional circumstances, exemption from quantitative restriction and/or
 - (b) tariff concessions to the extent of 50 percent of the MFN rate of import duty where the value added in such articles is less than 80 percent but more than 40 percent of the ex-factory price.
 7. His Majesty's Government will furnish the request list of the articles eligible for preferential access to the Indian market as per the para 6 above as and when required and on receipt of which the Government of India will communicate expeditiously to His Majesty's Government the scope of preferential treatment offered to such articles.

8. It is also understood that in the case of other manufactured articles in which the value of Nepalese and Indian materials and labour added in Nepal is less than 40 percent of the ex-factory price, the Government of India will provide normal access to the Indian market consistent with its import regime and MFN treatment accorded.
9. Where for social and economic reasons, the import of an item into India is permitted only through public sector agencies or where the import of an item is prohibited under the Indian Trade Control regulations, the Government of India will consider any request of His Majesty's Government of Nepal for relaxation and may permit the import of such an item from Nepal in such manner as may be found to be suitable.
10. For the purpose of calculation of import duties customs valuation procedures, as prescribed under the Indian Customs Act, will be followed.
11. Exports of articles eligible for preferential treatment in accordance with above mentioned paragraph shall be covered by a certificate from His Majesty's Government of Nepal or an authority designated by it which shall certify the extent of material component or value added involved as the case may be.

VI. With Reference to Article VI

His Majesty's Government of Nepal, with a view to continuing preferences given to Indian exports, will waive additional customs duty on all Indian exports during the validity of the treaty.

ANNEXURE "A"

AGREED ROUTES FOR MUTUAL TRADE

1. Pashupatinagar/Sukhia Pokhari
2. Kakarbhitta/Naxalbari
3. Bhadrapur/Galgolia
4. Biratnagar/Jogbani
5. Setobandha/Bhimnagar
6. Rajbiraj/Kunauli
7. Siraha, Janakpur/Jayanagar
8. Jaleswar/Bhitamora (Sursand)
9. Malangawa/Sonabarsa
10. Gaur/Bairgania
11. Birgunj/Raxaul
12. Bhairahawa/Nautanwa
13. Taulihawa/Khunwa
14. Krishnanagar/Barhni
15. Koilabas/Jarwa
16. Nepalgunj/Nepalgunj Road
17. Rajapur/Katerniyaghat
18. Prithivipur/Sati (Kailali)/Tikonja
19. Dhangadhi/Gauriphanta
20. Mahendranagar/Banbasa
21. Mahakali/Jhulaghat (Pithoragarh)
22. Darchula/Dharchula.

ANNEXURE B

LIST OF NEPALESE INDUSTRIAL PRODUCTS WHICH HAVE BEEN ALLOWED
PREFERENTIAL ENTRY INTO INDIA UNDER NOTIFICATION NO. 203/90-
CUSTOMS (AS ON 6TH DECEMBER 1991)

<u>S.No.</u>	<u>Description of goods</u>
1.	Biscuits
2.*	Refined ghee
3.	High boiled sweets
4.	Salseed oil, Rice bran oil, Salseed extraction and rice extraction
5.*	Straw Board
6.	Plywood
7.*	Magnesite
8.*	Marble Blocks, Slabs and Chips
9.	Wet Blue chrome Tanned Goat Skins
10.	Cast Iron goods
11.	Raw Talc
12.*	Ice blocks
13.*	Wooden articles and furniture
14.*	Katha and Kutch
15.*	Wheat bran
16.	Jute manufactures - all sorts
17.	Mustard oil
18.	Resin
19.*	Oil Cakes
20.*	Chuni, Bhusi & Akra
21.	Handicrafts and Handlooms
22.	Linseed oil
23.*	Match splints
24.	Ground talc (other than cosmetic grade)
25.*	Saw dust
26.*	Rice Bran
27.*	Sugar
28.*	Slate
29.*	Powdered Lime
30.	Cattle and Poultry feed
31.*	Split crust (Cow and Buff)
32.*	Wet blue hides (Cow and Buff)
33.*	Wet blue splits (Cow and Buff)
34.*	Vegetable Tanned Buff Sole Leather
35.*	Chrome Upper and Lining Leather
36.	Leather Board
37.	Ginger oil
38.	Fruit Jam, Jelly and Squash
39.	Lemon Barley
40.	Vinegar
41.	Pineapple Crush
42.	Rose syrup and Khus syrup
43.	Tomato sauce and tomato ketchup
44.	Golden Mist Marmalade
45.*	Noodles and Spaghetti

- 46.* Hides and skins (processed and semi-processed)
- 47.* Redried tobacco (non-processed)
48. Footwear and closed leather uppers
49. Mama snacks (corn puff)
50. Pan Masala that is to say, any preparation containing betel nuts and any one or more of other ingredients such as lime, katha (catechu) cardamom, copra, menthol and tobacco.
51. Emery cloth
52. Emery paper
53. Sand paper
54. Rosin
55. Turpentine
56. Dressed Bristles
57. Paint Brushes
58. Wood Veneer
59. Pasteurised butter
60. Chocolate Pastry
61. Coconut Cakes
62. Dead Burnt Magnesite
63. Linchin Resinoid
64. Pineapple Pulp
65. Orange Juice
66. Orange Extracts
67. Lead pencils
68. Writing and Printing papers
69. Solid wood panel door
70. Solid wood parquet
71. Fruit Juice packed in bottles or cans, made of soft steel plate with a coating of pure tin
72. Tomato juice packed in bottles or cans made of soft steel plate with a coating of pure tin
73. Pine-apple slices packed in cans made of soft steel plate with a coating of pure tin
74. Tomato puree packed in cans made of soft steel plate with a coating of pure tin.
75. Wire Nails
76. Barbed wire
77. Aluminium Utensils
78. Laundry soap
79. Cube Sugar.
80. Terry-towel and Terry-Towel cloth
81. Winter Green Oil
82. Abies oil
83. Artemisia oil
84. Juniper oil
85. Belladonna Extracts
86. Palmarosa oil
87. Zanthoxylum oil
88. Bidi
89. Chewing gum
90. Bubble gum

91. Asbestos cement pipes

- * These products have been exempted from submission of proforma.

AGREEMENT OF CO-OPERATION
BETWEEN
HIS MAJESTY'S GOVERNMENT OF NEPAL
AND
THE GOVERNMENT OF INDIA
TO CONTROL UNAUTHORISED TRADE

His Majesty's Government of Nepal and the Government of India (hereinafter also referred to as the Contracting Parties),

KEEN to sustain the good neighbourliness through mutually beneficial measures at their common border which is free for movement of persons and goods,

Have agreed as follows:

ARTICLE I

The Contracting Parties, while recognising that there is a long and open border between the two countries and there is free movement of persons and goods across the border and noting that they have the right to pursue independent foreign trade policies, agree that either of them would take all such measures as are necessary to ensure that the economic interests of the other party are not adversely affected through unauthorised trade between the two countries.

ARTICLE II

The Contracting Parties agree to co-operate effectively with each other, to prevent infringement and circumvention of the laws, rules and regulations of either country in regard to matters relating to customs, narcotics and psychotropic substances, foreign exchange and foreign trade and shall for this purpose assist each other in such matters as consultation, enquiries and exchange of information with regard to matters concerning such infringement or circumvention.

ARTICLE III

Subject to such exceptions as may be mutually agreed upon, each Contracting Party shall prohibit and co-operate with the other to prevent:

- (a) re-exports from its territory to third countries of goods imported from the other Contracting Party and products which contain materials imported from the other Contracting Party exceeding 50 percent of the ex-factory value of such products;
- (b) re-exports to the territory of the other Contracting Party of goods imported from third countries and of

products which contain imports from third countries exceeding 50 percent of the ex-factory value of such goods.

ARTICLE IV

Each Contracting Party will:

- (a) prohibit and take appropriate measures to prevent import from the territory of the other Contracting Party of goods liable to be re-exported to third countries from its territory and the export of which from the territory of the other Contracting Party to its territory is prohibited;
- (b) in order to avoid inducement towards diversion of imported goods to the other Contracting Party, take appropriate steps through necessary provisions relating to Baggage Rules, gifts and foreign exchange authorisation for the import of goods from third countries.

ARTICLE V

The Contracting Parties shall compile and exchange with each other statistical and other information relating to unauthorised trade across the common border. They also agree to exchange with each other regularly the lists of goods the import and export of which prohibited, or restricted or subject to control according to their respective laws and regulations.

ARTICLE VI

The respective heads of the Border Customs Offices of each country shall meet regularly with his counterpart of appropriate status at least once in two months alternately across the common border:

- (a) to co-operate with each other in the prevention of unauthorised trade;
- (b) to maintain the smooth and uninterrupted movement of goods across their territories;
- (c) to render assistance in resolving administrative difficulties as may arise at the fields level.

ARTICLE VII

In order to facilitate effective and harmonious implementation of this Agreement the Contracting Parties shall consult each other regularly.

(५२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ। १०९४

ARTICLE VIII

This Agreement shall come into force on the 6th December 1991, and shall remain in force for a period of five years. It may be renewed for further periods of five years, at a time, by mutual consent, subject to such modifications as may be agreed upon.

Done in duplicate in Nepali, Hindi and English languages, all the texts being equally authentic, at New Delhi on the 6th December 1991. In case of doubt, the English text will prevail.

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's Government
of Nepal.

(P. Chidambaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India.

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

In the course of discussion that led to the signing of the Treaty of Transit between our two Governments today, the Government of India agreed to provide necessary overland transit facilities through Radhikapur and such other routes as may be further agreed upon for the conduct of Nepal's trade with and through Bangladesh in order to help Nepal develop and diversify her foreign trade.

The transit procedures prescribed in Nepal's Treaty of Transit with India would apply mutatis mutandis in respect of such traffic-in-transit.

I shall be grateful if you could kindly confirm that the above sets out correctly the understanding reached between our two Governments.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's Government of Nepal.

Shri P. Chidambaram
Minister of State for Commerce
Government of India

(७३)

आधिकारिकता: मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

I write to acknowledge the receipt of your letter of today's date which reads as follows:

"In the course of discussion that led to the signing of the Treaty of Transit between our two Governments today, the Government of India agreed to provide necessary overland transit facilities through Radhikapur and such other routes as may be further agreed upon for the conduct of Nepal's trade with and through Bangladesh in order to help Nepal develop and diversify her foreign trade.

The transit procedures prescribed in Nepal's Treaty of Transit with India would apply mutatis mutandis in respect of such traffic-in-transit.

I shall be grateful if you could kindly confirm that the above sets out correctly the understanding reached between our two Governments."

I confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us. Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(P. Chidambaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India.

Shri Gopal Man Shrestha
Minister of Commerce
His Majesty's Government of Nepal.

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

In the course of the discussion that led to the signing today of a Treaty of Transit between our two Governments, it was agreed that for the movement of goods from one part of Nepal to another through Indian territory, the procedure prescribed for export of goods from Nepal to third countries shall apply mutatis mutandis. Further, as regards the movement of baggage accompanying a person travelling from one part of Nepal to another through Indian territory, the Government of India shall prescribe a simplified procedure in respect of such articles of baggage as the Government of India may specify as being likely to be retained in India having regard to the difference in prices in Nepal and India and other relevant factors. For other articles of baggage accompanying a passenger, movement shall be freely allowed.

I shall be grateful if you could kindly confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's Government of Nepal.

Shri P. Chidambaram
Minister of State for Commerce
Government of India.

(७५)

आधिकारिक रूपमा विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

I write to acknowledge the receipt of your letter of today's date which reads as follows :

" In the course of the discussion that led to the signing today of a Treaty of Transit between our two Governments, it was agreed that for the movement of goods from one part of Nepal to another through Indian territory, the procedure prescribed for export of goods from Nepal to third countries shall apply mutatis mutandis. Further, as regards the movement of baggage accompanying a person travelling from one part of Nepal to another through Indian territory, the Government of India shall prescribe a simplified procedure in respect of such articles of baggage as the Government of India may specify as being likely to be retained in India having regard to the difference in prices in Nepal and India and other relevant factors. For other articles of baggage accompanying a passenger, movement shall be freely allowed.

I shall be grateful if you could kindly confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us."

I confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(P. Chidambaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India.

Shri Gopal Man Shrestha
Minister of Commerce
His Majesty's Government of Nepal.

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

Our two delegations have today signed the Treaty of Trade, the Treaty of Transit and the Agreement on Co-operation between His Majesty's Government of Nepal and the Government of India to control unauthorised trade.

In the light of the provisions for consultation as envisaged in each of the Treaties and the agreement, officials designated by the two Governments shall meet separately at the appropriate levels as and when necessary and determine procedures as may be appropriate to discuss and resolve any problem that may arise in the effective and harmonious implementation of the issues relating to trade, transit and unauthorised trade.

It is further agreed that there shall be an Inter-Governmental Committee consisting of the senior representatives of the two Governments to promote trade, facilitate transit and control unauthorised trade between the two countries as envisaged in the Treaties and the Agreement. The Committee shall meet at least once in six months alternately in Kathmandu and New Delhi. If any questions remain unsolved in the meetings of the official groups referred to in the foregoing paragraph, they shall be referred to this Committee which will find solutions thereof. The Committee may also deal with any matters on its own in order to further the purposes envisaged in the said treaties and the Agreement.

I shall be grateful if you would kindly confirm that the above sets out correctly the understanding reached between the two Governments.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(Gopal Man Shrestha)
Minister of Commerce
for His Majesty's Government of Nepal.

Shri P. Chidambaram
Minister of State for Commerce
Government of India.

(७७)

आधिकारिकता प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

6th December 1991
New Delhi

Excellency,

I write to acknowledge the receipt of your letter of today's date which reads as follows:

" Our two delegations have today signed the Treaty of Trade, the Treaty of Transit and the Agreement on Co-operation between His Majesty's Government of Nepal and the Government of India to control unauthorised trade.

In the light of the provisions for consultation as envisaged in each of the Treaties and the agreement, officials designated by the two Governments shall meet separately at the appropriate levels as and when necessary and determine procedures as may be appropriate to discuss and resolve any problem that may arise in the effective and harmonious implementation of the issues relating to trade, transit and unauthorised trade.

It is further agreed that there shall be an Inter-Governmental Committee consisting of the senior representatives of the two Governments to promote trade, facilitate transit and control unauthorised trade between the two countries as envisaged in the Treaties and the Agreement. The Committee shall meet at least once in six months alternately in Kathmandu and New Delhi. If any questions remain unsolved in the meetings of the official groups referred to in the foregoing paragraph, they shall be referred to this Committee which will find solutions thereof. The Committee may also deal with any matters on its own in order to further the purposes envisaged in the said treaties and the Agreement.

I shall be grateful if you would kindly confirm that the above sets out correctly the understanding reached between the two Governments."

I confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(P. Chidambaram)
Minister of State for Commerce
for the Government of India.

Shri Gopal Man Shrestha
Minister of Commerce
His Majesty's Government of Nepal.

(७८)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छ, मात्र लागु हुनेछ।

Commerce Secretary
Government of India
New Delhi

December 6, 1991

Excellency,

In the course of the discussions that led to the signing today, inter-alia, of the Treaty of Trade between our two Governments, it has been agreed that the initial grant of the facility of preferential entry for Nepalese manufactured articles under Protocol V para 1 with reference to Article V of the Treaty of Trade shall be for a period of five years. Further extension of the validity after the expiry of five years shall be subject to re-certification of the material composition of the articles by His Majesty's Government of Nepal. Such extension of the validity shall also be for five years or till the validity of Treaty of Trade, whichever is earlier. The proforma clearance will be given within a period of four months from the date of submission of the proforma on best effort basis.

It has also been agreed in principle that the question of inclusion of the labour added in Nepal in manufactured articles for the purposes of Protocol V para 1 of the Treaty of Trade will be considered, subject to the formulation of a negative list of manufactured articles under Protocol V by mutual consultations between our two Governments. Articles which are not on the negative list will be given preferential access to the Indian market in accordance with Protocol V of the Treaty of Trade.

I shall be grateful if you would kindly confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between our two Governments.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(A. V. Ganesan)

H. E. Mr D. P. Pandey,
Commerce Secretary,
His Majesty's Government of Nepal,
Camp: New Delhi.

(७१)

आधिकारिकता मद्रास विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

6th December, 1991
New Delhi

Excellency,

I write to acknowledge the receipt of your letter of today's date which reads as follows:

"In the course of the discussions that led to the signing today, inter-alia, of the Treaty of Trade between our two Governments, it has been agreed that the initial grant of the facility of preferential entry for Nepalese manufactured articles under Protocol V para 1 with reference to Article V of the Treaty of Trade shall be for a period of five years. Further extension of the validity after the expiry of five years shall be subject to re-certification of the material composition of the articles by His Majesty's Government of Nepal. Such extension of the validity shall also be for five years or till the validity of Treaty of Trade, whichever is earlier. The proforma clearance will be given within a period of four months from the date of submission of the proforma on best effort basis.

It has also been agreed in principle that the question of inclusion of the labour added in Nepal in manufactured articles for the purposes of Protocol V para 1 of the Treaty of Trade will be considered, subject to the formulation of a negative list of manufactured articles under Protocol V by mutual consultations between our two Governments. Articles which are not on the negative list will be given preferential access to the Indian market in accordance with Protocol V of Treaty of Trade.

I shall be grateful if you would kindly confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between our two Governments."

I confirm that the foregoing correctly sets out the understanding reached between us.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

(Durga Prakash Panday)
Acting Secretary
Ministry of Commerce
His Majesty's Government
of Nepal

H. E. Mr A. V. Ganesan
Commerce Secretary
Government of India
New Delhi.

आज्ञाले,
उदय नेपाली भण्ड
उप-सचिव

(६०)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छ, मात्र लागु हुनेछ।

सूचना १

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकारबीच मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १९९१ का दिन सम्पन्न Memorandum of Understanding for setting up of the Bishweshwar Prasad Koirala India-Nepal Foundation को प्रामाणिक प्रति नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा १२ को प्रयोजनको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

Memorandum of Understanding between His Majesty's Government of Nepal and the Government of the Republic of India for setting up of the Bishweshwar Prasad Koirala India-Nepal Foundation

His Majesty's Government of Nepal and the Government of India :

Desiring to promote further mutual understanding and cooperation between the peoples of India and Nepal by a wider sharing of knowledge and professional talents through academic and technical exchanges and contacts,

Have agreed to conclude this Memorandum of Understanding for the setting up of the Bishweshwar Prasad Koirala India-Nepal Foundation (hereinafter called the Memorandum).

Article I

There shall be established a Foundation, to be known as the Bishweshwar Prasad Koirala India-Nepal Foundation, with the objective of fostering educational, cultural, scientific and technical cooperation between Nepal and India. This Foundation shall function under the terms of the present Memorandum and shall implement a programme aimed at achieving the above-mentioned goals.

Article II

The Foundation shall be financed through revenues from a Trust Fund. This Trust Fund shall be set up principally through grants made available by HMG and the GOI. It may however also accept contributions from other agencies, both public and private.

Article III

The revenues from the Trust Fund, within the conditions and limitations hereinafter set forth, shall be used by the Foundation for the purpose of :

(1) financing higher studies, research and other educational activities and in service training for citizens of Nepal at institutions of learning located in India, and vice versa.

(2) financing visits and exchanges between India and Nepal of scholars, poets, writers, journalists, artists, and of teachers, instructors, professors and other professionals both in the general field of education and in the fields of agriculture, public health, science and technology and such other fields as may be mutually agreed upon by the two Governments.

(3) financing other related programmes and activities such as seminars, symposia, colloquia, workshops, etc. on subjects of common interest.

आधिकारिकता मुद्रण विभाग(नग) प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

१०२३

- (4) extending financial support to non-Governmental organisations, both in Nepal and in India, whose work helps achieve the objectives of the Foundation.
- (5) contributing towards the publication of standard works in the field of Nepalese history and culture.
- (6) encouraging the translation of standard works of Nepalese literature into Indian languages and vice-versa and arranging for their publication.
- (7) adopting any other measures which may be considered necessary for the fulfilment of the objectives of the Foundation.

Article IV

The following shall be the thrust areas for the activities to be carried out by the Foundation :

- Education and Culture
- Agricultural Research
- Science and Technology.
- Health
- Technical training.
- Developmental Studies
- Women's Studies.
- Area Studies.

Article V

In furtherance of the aforementioned purposes, the Foundation may, subject to the provisions of the present Memorandum, exercise all the powers necessary for carrying out the purposes of the present Memorandum including the following :

- (1) Receive funds
- (2) Open and operate bank accounts in the name of the Foundation.
- (3) Disburse funds and make grants and advances of funds, including payment for transportation, tuition, maintenance and other expenses incidental thereto.
- (4) Plan, adapt, carry out programmes in accordance with the purposes of the present Memorandum.
- (5) Recommend/nominate to the Universities/Colleges in India, and to institutions run by the Government of India, trainees, professors, research scholars, teachers and professionals resident in Nepal for various programmes/courses in India, and vice versa.
- (6) Provide for periodic audit of the accounts of the Foundation by auditors selected by HMG and the GOI.

(६२)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छ, मात्र लागु हुनेछ।

Article VI

All commitments, obligations and expenditures by the Foundation shall be made pursuant to an annual budget to be approved by HMG and the GOI.

Article VII

The Management and direction of the affairs of the Foundation shall be vested in a Board of Directors consisting of 10 Directors (hereinafter designated as "the Board"). The Ambassador of India to Nepal and the Royal Nepalese Ambassador to India shall be the Co-Chairpersons of the Board. HMG and the GOI shall each nominate four other members of the Board. Respective Embassy officials designated by the concerned Ambassadors shall act jointly as Secretaries of the Foundation.

Article VIII

The Board shall adopt such by-laws and appoint such committees as it shall deem necessary for the conduct of the affairs of the Foundation.

Article IX

A report on the activities of the Foundation shall be prepared annually by the Board and presented to the Government of India and His Majesty's Government of Nepal.

Article X

The Co-Chairpersons of the Board shall be responsible for the direction and supervision of the Board's programmes and activities in accordance with the Board's resolutions and directives and the provisions of this Memorandum.

Article XI

Meetings of the Board shall be held twice a year alternately in Kathmandu and New Delhi.

Article XII

Wherever, in the present Memorandum, the terms HMG and the GOI are used, it shall be understood to mean the Foreign Secretaries of the two Governments.

Article XIII

The present Memorandum may be amended by the exchange of diplomatic notes between the Government of India and His Majesty's Government of Nepal.

Article XIV

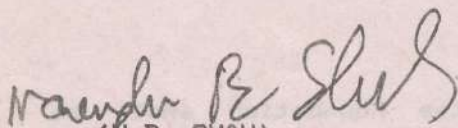
The Government of India and His Majesty's Government of Nepal shall make every effort to facilitate the exchange of persons and programmes provided for in this Memorandum and to resolve problems which may arise in the operation thereof through bilateral discussions.

Article XV

The present Memorandum shall come into force upon the date of signature.

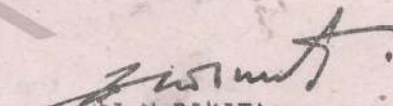
IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorised thereto by their respective Governments, have signed the present Memorandum of Understanding.

Done at New Delhi, in duplicate, on the Sixth day of December, 1991.

(N.B. SHAH)

FOREIGN SECRETARY

On behalf of
His Majesty's
Government of Nepal

(J.N. DIXIT)

FOREIGN SECRETARY

On behalf of the
Government of the
Republic of India

(५४)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छ, मात्र लागु हुनेछ।

सूचना २

श्री ५ को सरकार, नेपाल र भारत सरकारबीच मार्ग २०, २०४८ तदनुसार डिसेम्बर ६, १९९१ का दिन सम्पन्न Memorandum of Understanding on Co-operation in the Field of Agriculture को प्रामाणिक प्रति नेपाल सन्धि ऐन, २०४७ को दफा १२ को प्रयोजनको लागि प्रकाशित गरिएको छ ।

MEMORANDUM OF UNDERSTANDING ON COOPERATION IN THE FIELD OF AGRICULTURE BETWEEN HIS MAJESTY'S GOVERNMENT OF NEPAL AND THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF INDIA

His Majesty's Government of Nepal, represented herein by the Ministry of Agriculture, Ministry of Industry and Ministry of Commerce and the Government of the Republic of India, represented herein by the Ministry of Agriculture, the Ministry of Food and the Ministry of Food Processing Industries thereafter referred to as the "Contracting Parties"

In pursuance of the decision taken at the second meeting of the Indo-Nepal Joint Commission held in New Delhi on 4-5th December, 1991

Desiring to enhance the existing friendly relations between the two countries through development of cooperation in the fields of agricultural science and technology, agricultural production and agro-processing; and

Recognising the advantages to be derived by their respective peoples from the promotion of such cooperation;

Have agreed as follows:-

ARTICLE-I

The Contracting Parties shall promote development of cooperation in agricultural science and technology, agricultural production and agro-processing between the two countries through joint activities and exchanges.

ARTICLE-II

These joint activities will be determined by the Contracting Parties and implemented through mutually agreed procedures.

Such joint activities may include the areas of production and processing of food and cash crops; multiple cropping systems; soil

(५५)
आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएको छि मात्र लागु हुनेछ।

9026

conservation and water management; fruit and vegetable development; horticulture; agro-forestry; apiculture; sericulture; fodder development; livestock improvement; dairy development; development of animal health services; aquaculture; sugarcane cultivation and sugar technology; agricultural cooperatives; promotion of joint ventures in agri-business and such other fields as may be mutually agreed upon by both parties.

ARTICLE-III

The Contracting Parties shall promote cooperation through short and medium-term programmes within the framework of the joint activities mentioned in Article-II. Biennial Work Plans will be drawn up by mutual agreement between the two parties to give effect to the objectives of this MOU.

ARTICLE-IV

A Joint Agriculture Working Group shall be formed to provide guidance, review the progress of activities and to facilitate cooperation under this Memorandum. The Joint Working Group shall meet once every year alternately in Nepal and India.

Each Contracting Party shall designate an Executive Secretary who shall be responsible for coordinating and monitoring all activities carried out under the auspices of this Memorandum. The Executive Secretaries shall be permanent members of the Joint Working Group.

During the interim periods between the meetings of the Joint Working Group, the Executive Secretaries will either meet in person or correspond with each other to develop a work programme and coordinate administrative details.

The Joint Working Group shall report to the Indo-Nepal Sub-Commission on Economic and Industrial Cooperation.

ARTICLE-V

To generate broad interest, this Memorandum authorises the involvement of other interested government agencies, the scientific and business communities as well as the private sectors of both countries in such cooperation.

The Contracting Parties shall encourage and facilitate direct contacts between these groups to work towards long-term cooperation in agricultural research, extension and training and the identification of potential joint ventures in agri-business.

ARTICLE-VI

Cooperation will also be effected between the Nepal Agricultural Research Council and the Indian Council of Agricultural Research through the exchange of materials and information, the exchange of scientists and trainees, the joint publication and exchange of studies and papers, and such other means as may be mutually agreed upon.

ARTICLE-VII

The sending Party will bear the costs of air transport and the receiving Party will provide local hospitality for persons deputed under co-operation programmes pursuant to this Memorandum. Activities pursuant to this Memorandum are subject to the availability of resources and to the respective laws and regulations of the Contracting Parties.

ARTICLE-VIII

Under this Memorandum, the designated coordinating authorities will be the Ministry of Agriculture for His Majesty's Government of Nepal and the Ministry of Agriculture for the Government of the Republic of India.

(५७)

आधिकारिकता मुद्रण विभागबाट प्रमाणित गरिएपछि मात्र लागु हुनेछ।

9025

ARTICLE-IX

This Memorandum shall not in any way affect the commitments of the Contracting Parties under existing bilateral agreements between the two countries.

ARTICLE-X

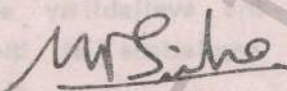
This Memorandum shall enter into force upon signature and shall remain in force for a period of ten (10) years, unless terminated earlier by either Contracting Party upon six (6) months prior written notice to the other Contracting Party.

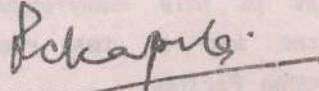
Amendments and extensions of this Memorandum may be made at any time by mutual consent and through written arrangements between the Contracting Parties.

Notwithstanding the termination of this Memorandum the activities already in progress shall continue until completed.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorised by their respective Governments, have signed this Memorandum.

Done at New Delhi on the 6th day of December 1931, in two originals.

(BINDESHWARI PRASAD SINHA)
SECRETARY
MINISTRY OF AGRICULTURE
For His Majesty's
Government of Nepal

(R.C. KAPILA)
SECRETARY TO GOVT. OF INDIA
DEPARTMENT OF AGRICULTURE
AND COOPERATION
For the Government of
the Republic of India

आज्ञाले,
उदय नेपाली श्रेष्ठ
उप-सचिव

(८८)

१०३०